

TBMM 28. DÖNEM 3. YASAMA YILININ

LGBTİ+ HAKLARI BAĞLAMINDA İZLENMESİ RAPORU

TBMM 28. DÖNEM
3. YASAMA YILININ
LGBTİ+ HAKLARI
BAĞLAMINDA
İZLENMESİ RAPORU

Yazar:
Mahmut Şeren

Yayımlayan:
ÜniKuir Derneği

Ankara, Aralık 2025

Bu yayın Norveç Büyükelçiliğinin katkısıyla hazırlanmıştır.
Yayının içeriği Norveç Büyükelçiliğinin resmi görüşlerini yansıtmaz.
Yayında yer alan bilgi ve görüşlerin sorumluluğu
ÜniKuir Derneği'ne aittir.

Norwegian Embassy
Ankara

İÇİNDEKİLER

1. MECLİS SÖZLÜĞÜ	5
2. GİRİŞ	8
3. İNSAN HAKLARINA DAYALI BİR PARLAMENTO ANLAYIŞI	12
4. YÖNTEM	19
5. ÖNE ÇIKAN BULGULAR	23
6. LGBTİ+’LARDAN SÖZ EDEN YASAMA VE DENETİM FAALİYETLERİ	28
a. Genel Kurul	29
b. Basın Toplantıları	33
c. Grup Toplantıları	37
ç. Komisyon Toplantıları	39
d. Kanun Teklifleri	44
e. Meclis Araştırma Önergeleri	48
f. Yazılı Soru Önergeleri	51
g. Genel Görüşme Önergeleri	55
ğ. Meclis Soruşturma Önergeleri	55
7. MİLLETVEKİLLERİ ÖZET TABLO	57
a. Adalet ve Kalkınma Partisi	58
b. Cumhuriyet Halk Partisi	60
c. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi	60
ç. Milliyetçi Hareket Partisi	62
d. İyi Parti	62
e. Yeni Yol	63
f. Diğer Siyasi Partiler	63
8. SONUÇ	65
EK: ANAHTAR KELİMELER	69

01 MECLİS
SÖZLÜĞÜ

Basın Toplantıları: Milletvekillerinin gerekli gördükleri konularda mecliste bu amaçla ayrılmış bir alanda görüşlerini kamuoyuyla paylaşabilmesini sağlar.

Genel Kurul: TBMM'nin yasama ve denetim faaliyetlerine ilişkin her türlü işin görüşüldüğü ve karara bağlandığı en üst karar organıdır.

Grup Toplantıları: TBMM'de en az 20 milletvekili bulunan siyasi partiler, siyasi parti grubu kurabilmektedir. Bu gruplar genellikle haftada bir olmak üzere toplantılarda partilerinin politikalarını ve görüşlerini kamuoyuna aktarır.

Komisyonlar: Genel Kurul adına çalışmak üzere belli sayıda milletvekilinin katılımıyla oluşan, gündemdeki kanun tekliflerini genel kurul öncesinde görüşerek kabul eden, reddeden veya değiştiren ve karara bağladığı işlere ilişkin rapor hazırlayan kurullardır.

Kanun Teklifi: Bir ya da daha fazla milletvekilinin imzasıyla ve gerekçeli bir şekilde yeni bir kanun çıkarılması veya mevcut kanunun belli bir şekilde değiştirilmesi amacıyla hazırlanmaktadır.

Meclis araştırma önergeleri: En az bir milletvekili tarafından meclisin belirli bir konuda ayrıntılı bilgi edinmek ve raporlaştırmak üzere milletvekillerinin katılımıyla oluşturduğu özel bir komisyon oluşturması amacıyla verilir.

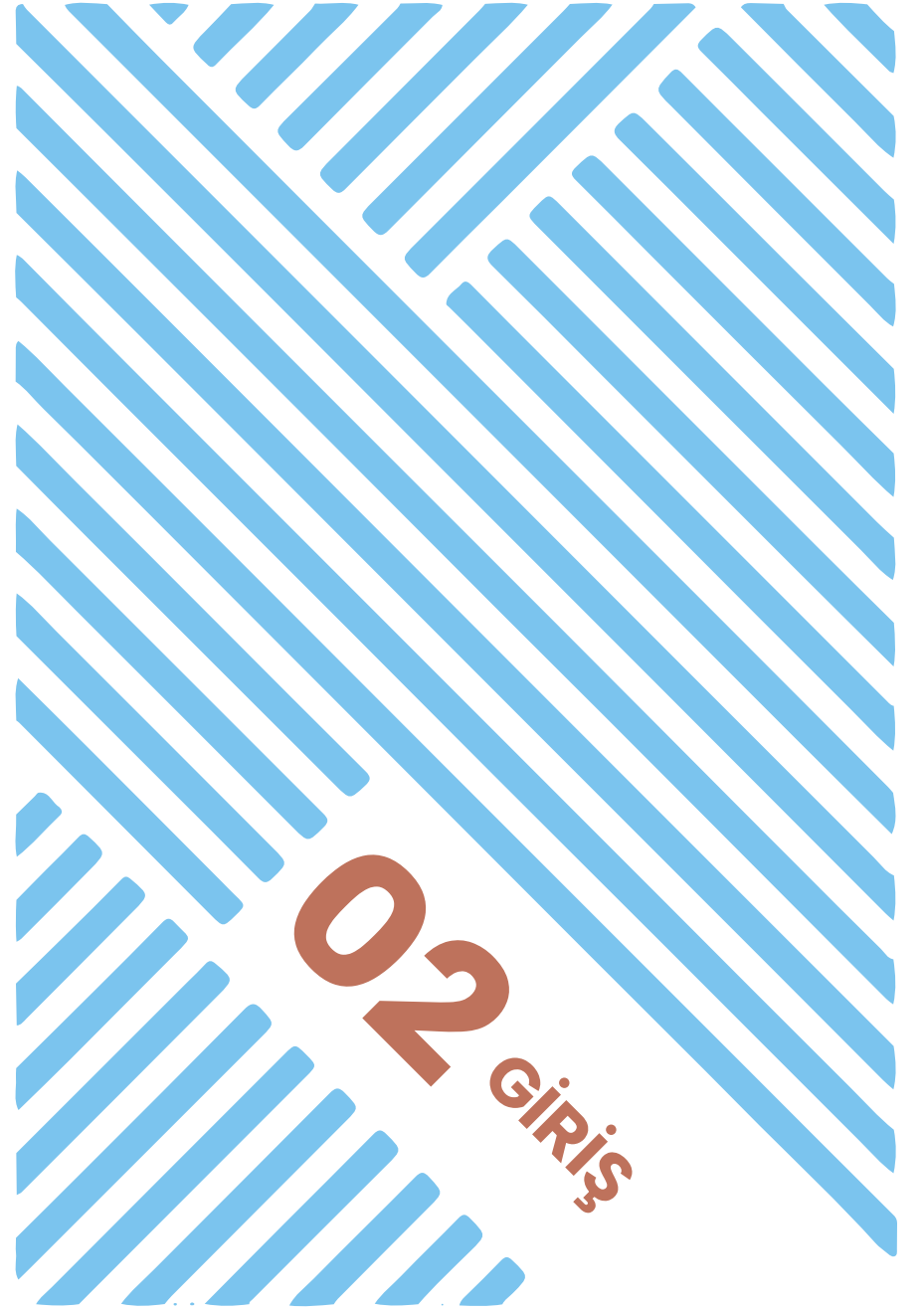
Yazılı soru önergeleri: Milletvekilleri tarafından yasama ve denetim faaliyeti içerisinde, Cumhurbaşkanı yardımcılarının ya da bakanların görev alanına giren konularda yanıtlaması için sunulan soruları içerir.

Genel görüşme önergeleri: Devleti ve toplumun genelini ilgilendiren konular üzerine mecliste milletvekillerinin katılımıyla genel görüşme açılması için verilir. Genel görüşme açılması siyasi parti grupları veya en az 20 milletvekili tarafından yazılı bir önergeyle istenebilir. Genel görüşmelerde herhangi bir oylama yapılmamakta ve karar alınmamaktadır.

Meclis soruşturma önergeleri: Meclisin salt çoğunluğunu sağlayacak sayıda milletvekili tarafından; görevde bulunan veya görevinden ayrılmış olan Cumhurbaşkanı yardımcılarının, bakanların ya da parlamenter sisteminde görev yapmış olan başbakan veya bakanların görevleriyle ilgili işlerden dolayı cezai sorumluluklarını gerektiren fiillerin soruşturulması amacıyla verilir.

Daha fazla kavram hakkında bilgi sahibi olmak için TBMM'nin internet sitesinde yer alan Parlamento Terimleri Sözlüğü'ne bakılabilir.¹

¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi Kurumsal İnternet Sayfası. (2024)
<https://www.tbmm.gov.tr/ParlamentoTerimleriSozluk>

Türkiye’de otuz yılı aşkın süredir mücadele eden LGBTİ+ hareketi, siyasal katılım alanında süreklilik kazanmış ve çeşitlenmiş çalışmalar yürütmeye devam etmektedir. Bu çalışmaların önemli bir kısmı, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin LGBTİ+’ların hak ve özgürlüklerini gözeten politikalar üretmesini ve bu politikaların kamu yararına uygulanmasını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Yasama organı olarak meclis; kanun yapma yetkisiyle toplumsal yaşamı şekillendiren düzenlemeleri oluşturmakta, aynı zamanda yürütmenin denetlenmesi ve bütçenin kabul edilmesi gibi temel görevleri yerine getirmektedir. Bunun ötesinde, toplumsal sorunların görünür kılındığı, tartışmaların yürütüldüğü ve farklı kesimlerin taleplerinin kamuoyuna yansıdığı başlıca kamusal alanlardan biridir. Özellikle muhalefet milletvekillerinin anayasal denetim araçları (örneğin yazılı soru önergeleri, meclis araştırma talepleri vb.) kritik bir rol oynamayı sürdürmektedir.

ÜniKuir Derneği olarak, LGBTİ+ hareketinin uzun yıllara dayanan siyasal katılım birikiminden aldığımız güçle TBMM’de yürütülen yasama ve denetim faaliyetlerinin LGBTİ+’ların hak taleplerine ne ölçüde yer verdiğini, kesişimsel ayrımcılık meselelerinde LGBTİ+ öznelerin görünürlüğünün nasıl şekillendiğini ve LGBTİ+ karşıtı söylemleri meclise taşıyan aktörlerin argümanlarını sistematik biçimde belgelemek amacıyla 27. Dönem 6. Yasama Yılında başlattığımız izleme çalışmasını 28. Dönem 3. Yasama Yılı boyunca da yürüttük ve tamamladık. İzlenen yasama yılı 1 Ekim 2024’te başlamış olup 30 Eylül 2025’te tamamlanmıştır.

İzleme faaliyetlerimizle eş zamanlı olarak yürüttüğümüz meclis ziyaretlerinde, çalışmanın bulgularını milletvekilleriyle paylaşmaya ve LGBTİ+’ların ihtiyaçlarını doğrudan iletmeye devam ediyoruz. Derneğin çalışmalarıyla ürettiği bilgi, analiz ve sahadan aktarımlar; yasama ve denetim süreçlerine katkı sunmak isteyen milletvekilleri için önemli bir başvuru

kaynağı olmaktadır. Bu raporun, LGBTİ+’ların karar alma mekanizmalarına katılım hakkının güçlendirilmesine ve kapsayıcı bir parlamenter iklimin gelişmesine katkı sağlamasını umuyoruz. Bu vesileyle, veri toplama sürecine emek veren gönüllülerimiz Cem, Gökçe, Gözde ve Şevval’e teşekkürlerimizi bir kez daha ifade ederiz.

03 İNSAN HAKLARINA DAYALI BİR PARLAMENTO ANLAYIŞI

Birleşmiş Milletler (BM) Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 25. maddesinde her vatandaşın, herhangi bir ayrımcılığa maruz bırakılmadan seçme, seçilme ve doğrudan ya da temsili olarak kamu hizmetlerine katılma hakkı güvence altına alınmıştır. Ancak bazı toplumsal grupların siyasi haklarına erişmekte sahip oldukları kimlikleri nedeniyle zorluk yaşadığı bilinmektedir. Bu nedenle BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme'nin 7. maddesinde kadınların ve BM Engellilerin Haklarına Dair Sözleşme'nin 29. maddesinde engellilerin siyasi haklarına eşit bir şekilde kullanabilmesi ayrıca güvence altına alınmıştır.

LGBTİ+’lar da siyasi haklarını kullanırken çeşitli ayrımcı veya kısıtlayıcı uygulamalarla karşılaşmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen eşit siyasi katılımı engelleyen faktörler hakkındaki kararda², LGBTİ+’ların da dahil olduğu dezavantajlı grupların ayrımcılık, taciz, kamusal hayata ve siyasete katılım süreçlerinde risk altında olduğunun kabul edildiği ve pozitif tedbirler alınması gerektiği belirtilmiştir. Parlamentolararası Birlik (IPU) ve BM Kalkınma Programı (UNDP) tarafından hazırlanan Küresel Parlamentolar 2022 Raporu’nda³ “kimseyi geride bırakma” başlığı altında, parlamentoların yeterince temsil edilmeyen grupların ve dezavantajlı grupların demokratik süreçlere katılımını sağlama konusunda özel bir sorumluluğu bulunduğu vurgulanmaktadır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin üye devletlere yönelik Vatandaşların Yerel Kamusal Yaşama Katılımına İlişkin CM/Rec(2018)4 sayılı Tavsiye Kararı’nda siyasi katılım konusunda

sorun yaşayan toplumsal gruplarla ilgili veri toplanması ve bu grupların sorunlarıyla ilgilenecek uzmanların belirlenmesi, alandaki sivil toplum gruplarıyla işbirliği yapılması, bu grupların siyasi katılımı teşvik edecek özel önlemleri içeren politikaların hayata geçirilmesi gibi tavsiyeler yer almaktadır. Bahsedilen her ne kadar yerel kamusal yaşama katılmaya dair bir karar olsa da ulusal politikalara katılım konusunda da aynı hususlar geçerlidir.

Parlamentoların insan haklarını koruyan ve geliştiren bir yapıya ve işlevselliğe haiz olması gerektiğine şüphe yoktur. Parlamentonun bu rolü üstlenebilmesi için gerekli asgari standartlar; eşit temsilin sağlanması, ifade özgürlüğünün korunması, parlamenterlerin yasama faaliyetleri açısından güçlü bir kapasiteye sahip olması, olağanüstü hallerde dahi parlamentonun bir denge mekanizması olarak çalışabilmesi şeklinde sayılabilir.⁴

Ulusal parlamentoların çatı örgütü Parlamentolar Arası Birlik’in (IPU) 1997 yılında kabul ettiği Demokrasi Hakkında Evrensel Beyanname⁵; demokrasi kavramı, demokratik hükümetin unsurları ve demokrasinin uluslararası boyutu hakkında ilke ve standartları belirtmektedir. Buna göre, parlamentolar eşit temsile dayalı, açık ve şeffaf, bireyler açısından erişilebilir, etkili, bağımsız ve uluslararası ilişkilerde aktif rol alan bir yapıda olmalıdır. Parlamentolar Arası Birlik önderliğindeki kurumlar tarafından hazırlanan Demokratik Parlamentolar Göstergeleri⁶, parlamentoların yapısının bu ilkelere uyup uymadığını

2 A/HRC/27/29. (30/06/2014)

3 <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/global-parliamentary-report/global-parliamentary-report-2022-public-engagement-in-work-parliament>

4 OHCHR/IPU (2005). İnsan Hakları: Parlamenterler için El Kitabı.

5 <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/ipu-standards/universal-declaration-democracy>

6 <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/ipu-standards/indicators-democratic-parliaments>

ölçmek için önemli bir araçtır. Ancak bu izleme çalışmasının esas amacı, parlamentoların demokratikliğini tartışmak olmadığından bu göstergeler kullanılmamıştır.

Milletvekillerinin çalışmaları sırasında uyması gereken ilkeler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı tarafından belirlenmiş olup bu ilkeler arasında milletvekillerinin faaliyetleri sırasında ayrımcı söylem ve eylemde bulunmaması da vardır.⁷ Açık Hükümet Ortaklığı tarafından kurulan Yasama Açıklığı Çalışma Grubu (OGB) tarafından belirlenmiştir.⁸ Bu belgede yazılı beş ilkedен biri çeşitliliktir. Buna göre, milletvekillerinin yasama organında toplumun tüm kesimleri için kapsayıcı bir atmosfer yaratma, nefrete tolerans göstermeme, çoğulcu siyasi söylemi benimseme gibi görevleri bulunmaktadır.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin 1728 (2010) sayılı kararında siyasi ve dini liderlerin LGBTİ+’lara yönelik dile getirdiği nefret söylemlerinin kaygı verici bir boyuta ulaştığı, tüm resmi makamların en önemli ödevinin bu tür söylemlerden uzak durmak ve bu söylemleri meşrulaştırmamak olduğunu belirtmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Nefret Söylemiyle Mücadele Hakkında CM/Rec(2022)16 Sayılı Tavsiye Kararı’nda yasal düzenlemelere ek olarak kamu görevlileri ve siyasetçilerin nefret söyleminden kaçınması gerektiği, internet platformlarının içerik moderasyonunun geliştirmesi, medyanın tolerans kültürünü teşvik etmesi ve sivil toplum kuruluşlarının bu mücadeleye destek vermesi tavsiye edilmektedir.

Yine Parlamentolar Arası Birlik’in 2012 yılında kabul ettiği Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Parlamentolar için Eylem Planı’nda⁹ yedi temel eylem alanı belirlenmiştir. Bunlar; katılımı eşitlik sağlanması, toplumsal cinsiyet eşitliği mevzuatının ve politikalarının güçlendirilmesi, tüm meclis çalışmalarında toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, toplumsal cinsiyete duyarlı bir meclis kültürü oluşturulması, cinsiyet fark etmeksizin tüm milletvekillerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin sorumluluğu paylaşmasının sağlanması, siyasi partilerin toplumsal cinsiyet eşitliğini desteklemeye teşvik edilmesi ile meclis personeli arasında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır.

Görüldüğü üzere, parlamentoların daha demokratik, kapsayıcı ve insan haklarına dayalı bir yapıda olmasına ilişkin ilke ve standartlara ilişkin bir literatür bulunmaktadır. Bu literatürün çoğunluğu LGBTİ+ haklarını doğrudan içermese de bahsi geçen ilke, değer ve standartlar parlamentoların LGBTİ+ haklarını koruması ve geliştirmesi için rehber olabilecek niteliktedir.

7 OSCE (2012). Arka Plan Çalışması: Parlamenterler için Mesleki ve Etik Standartlar

8 [https://www.ndi.org/sites/default/files/Common%20Ethical%20Principles%20ENGLISH%20\(1\).pdf](https://www.ndi.org/sites/default/files/Common%20Ethical%20Principles%20ENGLISH%20(1).pdf)

9 <http://www.ipu.org/pdf/publications/action-gender-e.pdf>

Bu rapor, Türkiye Büyük Millet Meclisi 28. Dönem 3. Yasama Yılında (1 Ekim 2024'ten 30 Eylül 2025'e kadar) yasama ve denetim faaliyetlerindeki LGBTİ+ haklarına ilişkin olarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda, meclisin yasama ve denetim faaliyetleri başlığı altında ifade edilen tüm çalışmaları LGBTİ+ hakları bağlamında izlenmiştir. Bir başka deyişle; meclisteki genel kurul toplantıları, milletvekillerinin mecliste düzenlediği basın toplantıları, mecliste grubu bulunan siyasi partilerin haftalık grup toplantıları, kanun tekliflerinin görüşülerek değerlendirildiği komisyon toplantıları, milletvekilleri tarafından sunulan kanun teklifleri, meclis araştırma önergeleri, yazılı soru önergeleri, genel görüşme önergeleri ve meclis soruşturma önergeleri haftalık ve aylık olarak incelenmiştir. Verilerin tamamı Türkiye Büyük Millet Meclisinin¹⁰ ve mecliste grubu bulunan siyasi partilerin resmi internet sitelerinde yer alan açık kaynaklardan elde edilmiştir. Bu izleme çalışması, sahadaki çalışmalarımız ve sivil toplum alanındaki uzman görüşleri temel alınarak belirlenen göstergeler ışığında gerçekleştirilmiştir. Ayrıca genel kurul ve komisyon toplantılarının tutanaklarının incelemesinde kullanılan doğrudan ve dolaylı anahtar kelimeler belirlenmiştir. (EK-1) Doğrudan anahtar kelimeler LGBTİ+'ları direkt olarak işaret eden kavramlar olmakla birlikte; dolaylı anahtar kelimeler LGBTİ+ haklarıyla ilişkili olan veya LGBTİ+ karşıtları tarafından sık başvurulmuş argümanlarla ilişkili olan kavramlardır.

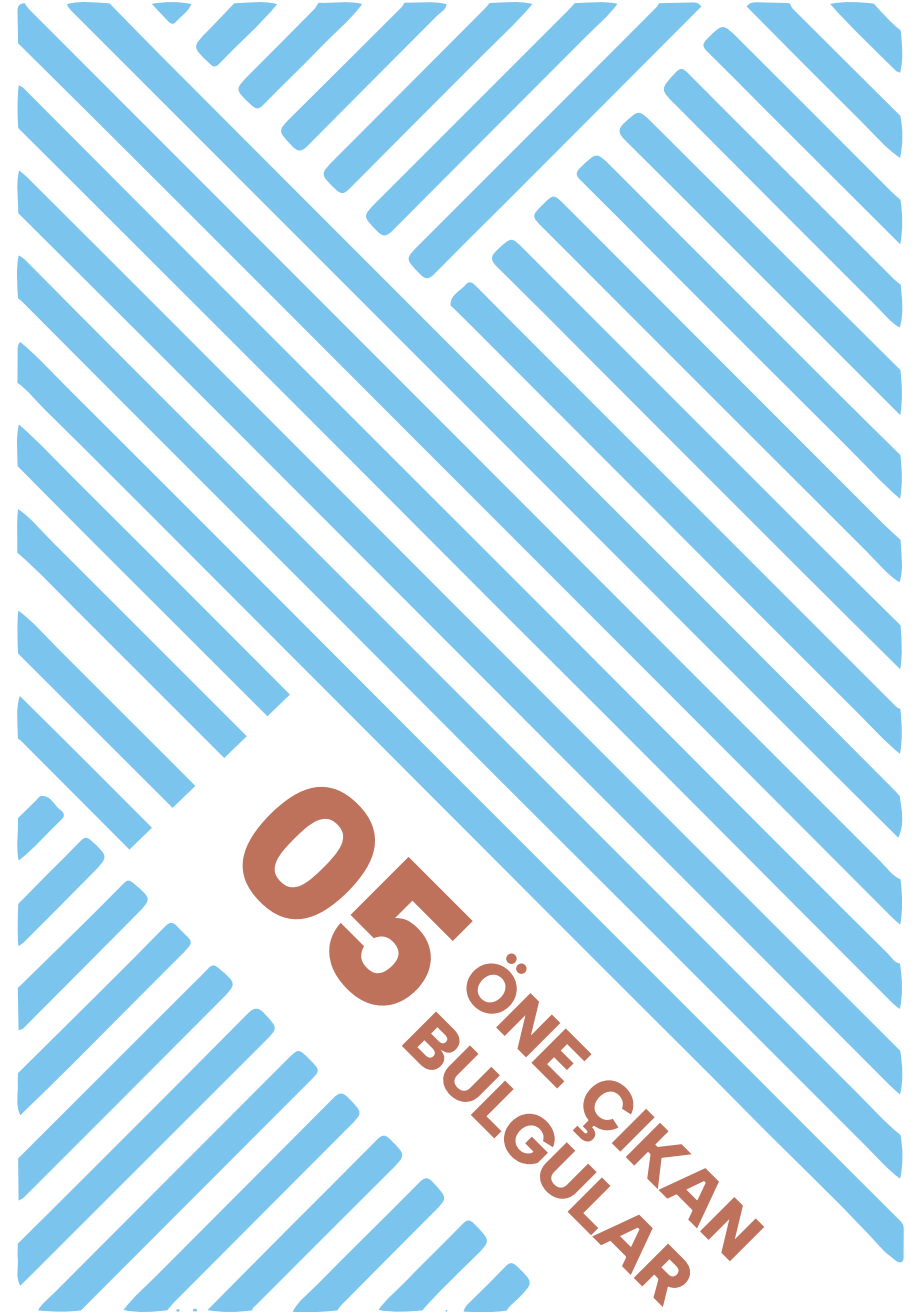
Bahsi geçen yasama ve denetim faaliyetleri eksiksiz biçimde incelenmiş olmakla birlikte yalnızca komisyon toplantıları hususunda bir kısıtlamaya gidilmiştir. Bu bağlamda LGBTİ+ haklarının en fazla gündem olabileceği "Adalet Komisyonu", "Anayasa Komisyonu", "Avrupa Birliği Uyum Komisyonu",

"Dışişleri Komisyonu", "Dijital Mecralar Komisyonu", "Dilekçe Komisyonu", "İçişleri Komisyonu", "İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu", "Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu", "Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu", "Plan ve Bütçe Komisyonu", "Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu" ile "Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu" olmak üzere toplam 13 ihtisas komisyonu izlenmiştir. Böylece, TBMM'deki 5 komisyon konu bakımından ilgisinin yeterli olmaması nedeniyle çalışmanın dışında bırakılmıştır. İhtisas komisyonları dışında milletvekilleri tarafından verilen meclis araştırma önergelerinin kabul edilmesi neticesinde kurulan "Kadınların Her Türlü Şiddet Ve Ayrımcılığa Maruz Kalmalarının Önlenerek Bu Alandaki Mevcut Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi ve Alınması Gereken Ek Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu" ile "Çocukların Her Türlü Şiddet, İhmal ve İstismardan Korunarak Akıl, Ruh ve Beden Sağlıklarının Gelişimi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu" da izlemeye dahil edilmiştir.

İncelenerek analiz edilen yasama ve denetim faaliyetleri içerisinde LGBTİ+'ların sahip olduğu kimliklerin, hak taleplerinin, yaşanan sorunların ve çözüm önerilerinin hangi faaliyet içerisinde ve nasıl yer bulduğu, kim veya kimler tarafından gündeme getirildiği, gündeme getiren kişinin hangi siyasi partiye mensup olduğuna ilişkin veriler toplanmıştır. Bunun yanı sıra LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı, nefret içerikli, düşmanlaştıran veya hedef gösteren söylemler ile LGBTİ+ haklarını ihlal edecek ya da ihlal etme potansiyeli taşıyan faaliyet içerikleri de aynı biçimde raporlanmıştır. Başka bir deyişle; LGBTİ+'ları destekleyen, ayrımcılık ve şiddet pratiklerini eleştiren, LGBTİ+'ların taleplerini dile getiren, yaşanan hak ihlallerini gündeme taşıyan, LGBTİ+ örgütlerinin sözünü ve ürettiklerini meclise taşıyan içerikler hak temelli faaliyet olarak tanımlanmıştır. Bunun aksine LGBTİ+'ları ötekileştiren,

¹⁰ <https://www.tbmm.gov.tr/>

damgalayan, kriminalize eden, aşağılayan, düşmanlaştıran; kalıpyargıları, nefreti ve hak ihlallerini yayan, savunan veya meşru gösteren, dezenformasyon yaratan içerikler ise ayrımcı veya nefret içerikli faaliyetler olarak tanımlanmıştır. İçerikler Yogyakarta İlkeleri, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi tarafından kabul edilen uluslararası sözleşmeler ile ilgili literatürün belirlediği insan hakları standartları dikkate alınarak yorumlanmıştır. Raporun beşinci bölümünde öne çıkan bulgular derlenirken, izleme çalışması sonucunda elde edilen veriler raporun altıncı bölümünde yasama ve denetim faaliyetlerinin türlerine göre ayrıştırılarak kronolojik sıra ile paylaşılmaktadır. Raporun yedinci bölümünde ise üyesi oldukları siyasi partilere göre gruplandırılan milletvekillerinin hak temelli veya ayrımcı ve nefret içerikli faaliyetlerine ilişkin niceliksel veriler yer almaktadır. Son olarak, raporun başlangıç kısmında yer alan meclis sözlüğü, yasama terimlerine hakim olmayan okuyucular için raporu daha anlaşılır kılabilmek amacıyla hazırlanmıştır.

LGBTİ+'ların Meclis Faaliyetlerindeki Görünürlüğü (28/3)		
Faaliyet Türü	Hak Temelli	Ayrımcı / Nefret
Genel Kurul	27	20
Basın Toplantısı	9	19
Komisyon Toplantısı	19	23
Grup Toplantısı	3	2
Kanun Teklifi	4	1
Araştırma Önergesi	6	1
Soru Önergesi	25	3

- » AKP'li, MHP'li, İYİ Partili, Yeni Yol Partili, HÜDA PAR'lı ve Yeniden Refah Partili toplam 31 milletvekilinin LGBTİ+ hakları aleyhine tutum sergilediği 69 faaliyeti raporlanmıştır. Bu 31 milletvekilinden; 17'si AKP'li, 4'ü MHP'li, 2'si İYİ Partili, 2'si Yeni Yol Partili, 4'ü HÜDA PAR'lı ve 2'si Yeniden Refah Partili milletvekilleridir.
- » LGBTİ+'lara yönelik ayrımcı ve nefret içerikli söylemlerde bulunan milletvekilleri sapkın, zararlı eğilimler/akımlar, küresel tehdit, cinsiyetsizleştirme projesi gibi kavramları sıklıkla kullanmaktadır. Bu milletvekillerinin konuşmalarından oluşturulan kelime bulutuna bakıldığında, LGBTİ+'lara ilişkin beyanlarının "ailenin korunması, terör, milli, manevi, Türk, dijital, sosyal medya" gibi kelimelerle sık sık yan yana geldiği görülmektedir. Ayrıca LGBTİ+'lar sık sık çocuklar, gençler

ve aile yapısı için bir tehdit ya da tehlike olarak tarif edilerek hükümete ve devlet kurumlarına daha fazla "mücadele edilmesi" gerektiği çağırısı yapılmıştır.

- » DEM Partili, CHP'li, TİP'li ve EMEP'li toplam 33 milletvekilinin, LGBTİ+ hakları lehine tutum sergilediği 93 faaliyeti raporlanmıştır. Bu 33 milletvekilinden; 21'i DEM Partili, 7'si CHP'li, 3'ü TİP'li ve 2'si EMEP'li milletvekilleridir.
- » Adaylık sürecinde (14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri) LGBTİ+ Hakları Sözleşmesini imzalayarak LGBTİ+ haklarını savunmaya söz veren 1 milletvekili tek bir faaliyette dahi bulunmamıştır.
- » LGBTİ+'ların yoğun ve sistematik bir şekilde hak ihlaline maruz bırakılmasına rağmen meclis gündeminde çok sınırlı bir şekilde yer bulabildiği görülmektedir. Birçok hak ihlali meclis gündemine hiç yansımamıştır. LGBTİ+'ların hak talepleri ve sorunları meclisteki yasama ve denetim faaliyetleri içerisinde çoğu zaman yalnızca birkaç cümleyle, hatta bazen bir cümleyle ya da kelimeyle yer bulabilmiştir.
- » Mecliste; toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet, gençlik hakları, hapishaneler, eğitim, sağlık ve istihdam alanında yaşanan sorunlar ve yoksulluk gibi kesşimsel alanların tartışıldığı zamanlarda LGBTİ+'ların özgü sorunlarından ve taleplerinden çoğunlukla bahsedilmemektedir.
- » LGBTİ+'lar Adalet Komisyonu, Anayasa Komisyonu, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Dışişleri Komisyonu, Dilekçe Komisyonu, İçişleri Komisyonu, Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu, Sağlık Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve

Teknoloji Komisyonu toplantılarında bir kez dahi gündeme gelmemiştir.

- » Yasal olarak imkan bulunmasına rağmen kanun tekliflerinin görüşüldüğü komisyon toplantılarına bir kez dahi LGBTİ+ örgütlerinden herhangi biri davet edilmemiş ve görüşlerine başvurulmamıştır.

06 LGBTİ+ HAKLARINI İÇEREN YASAMA VE DENETİM FAALİYETLERİ

Yöntem bölümünde bahsettiğimiz üzere meclisin tüm yasama ve denetim faaliyetlerinin LGBTİ+ hakları bağlamında izlendiği bu çalışma sırasında LGBTİ+'ların veya LGBTİ+ haklarının doğrudan yer aldığı faaliyetler bu başlık altında sunulacaktır. Bu faaliyetler arasında hak temelli içeriklerin yanı sıra LGBTİ+'ların kriminalize edildiği, ötekileştirildiği, düşmanlaştırıldığı, damgalandığı içerikler de bulunmaktadır.

Aşağıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere LGBTİ+'lar meclis genel kurulunda, grup toplantılarında, basın toplantılarında ve komisyon toplantılarında daha fazla yer alırken meclis araştırma önergelerinde, yazılı soru önergelerinde ve kanun tekliflerindeki görünürlük oldukça düşüktür. Meclisin pek sık başvurulmayan denetim faaliyetleri olan genel görüşme önergeleri ile meclis soruşturma önergelerinde ise LGBTİ+'lar hiç yer almamıştır.

a. Genel Kurul¹¹

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında meclis genel kurulu toplam 114 birleşim (toplantı) gerçekleştirmiştir. Bu birleşimler sırasında, LGBTİ+'lar hakkında toplamda 20 kez (18 ayrı toplantıda) nefret söylemiyle ya da ayrımcı söylem üretilmiştir. Ayrıca, 27 kez (19 ayrı toplantıda) hak temelli söylemle karşılaşmıştır. Genel Kurul'da hak temelli söylemler ağırlıklı olarak DEM Parti ve CHP milletvekilleri tarafından dile getirilmiş; bu ifadelerde LGBTİ+'lar kadın hakları, ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ve yaşam hakkı bağlamlarında ele alınmıştır. Hak temelli, ayrımcı veya nefret içerikli söylemler aşağıda özetlenmektedir.

¹¹ TBMM internet sitesinde Genel Kurul tutanakları düzenli olarak yayınlanmaktadır. Bu başlık altındaki içeriklerin tamamı ilgili tarihlerde yapılan genel kurulların TBMM internet sitesinde yayınlanan tutanaklarından edinilmiştir. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakMetinleri>

Çeşitli tarihlerde yapılan Genel Kurul görüşmelerinde LGBTİ+'lar, sıklıkla "aile yapısına tehdit", "nesli ifsat eden unsur" ve "ahlaki çöküşün kaynağı" olarak konumlandırılmıştır. MHP Çankırı Milletvekili Pelin Yıkık, HÜDA PAR Mersin Milletvekili Faruk Dinç, AKP İstanbul Milletvekili Şengül Karslı ve AKP Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer; televizyon programları, dijital platformlar, bilgisayar oyunları ve popüler kültür ürünleri üzerinden LGBTİ+'ları "cinsel sapkınlık", "yozlaşma" ve "kültürel erozyon" söylemleriyle ilişkilendirmiştir. Bu konuşmalarda LGBTİ+ görünürlüğü, çocukların ve gençlerin "zararlı akımlar" tarafından hedef alındığı iddiasıyla sunulmuş; devletin denetim, yasaklama ve erişim engelleme yetkilerinin artırılması gerektiği savunulmuştur.

Bir diğer yaygın söylem hattı, LGBTİ+'ların doğrudan çocuk istismarı, şiddet ve suçla ilişkilendirilmesi olmuştur. AKP Grup Başkanvekili Leyla Şahin Usta, MHP Grup Başkanvekili Erkan Akçay, İYİ Parti İstanbul Milletvekili Burak Akburak, YRP Konya Milletvekili Ali Yüksel ve HÜDA PAR Gaziantep Milletvekili Şehzade Demir; LGBTİ+'ları çocukların "açık hedef hâline getirilmesi", "istismarın meşrulaştırılması" ve "propaganda" iddialarıyla anmış; bu söylemleri özellikle kreşler, çizgi filmler, eğitim platformları ve sosyal medya içerikleri üzerinden kurmuştur.

LGBTİ+ karşıtı söylemlerin önemli bir kısmı "küresel güçler", "emperyalizm", "kültürel işgal" ve "beka" kavramları etrafında şekillenmiştir. AKP Konya Milletvekili Ümmügülşen Öztürk, AKP Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz, AKP Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu ve HÜDA PAR Genel Başkanı Zekeriya Yapıcıoğlu; LGBTİ+'ları "küresel dayatma", "yabancı ideoloji" ve "toplumu içeriden çökertmeyi amaçlayan yapı" olarak tanımlamış; bu çerçevede LGBTİ+'lara karşı mücadelenin bir "milli güvenlik" ve "toplumsal beka" meselesi olduğunu ileri sürmüştür. Bu konuşmalarda LGBTİ+ varoluşu,

aile kurumunun ortadan kalkması ve neslin devamının tehlikeye girmesiyle doğrudan ilişkilendirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin, LGBTİ+'ları "toplumun huzurunu bozan" bir unsur olarak konumlandırırken; Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu, LGBTİ+ oluşumlarını "kitle imha silahı" ve "insanı cinsiyetsizleştiren saldırı" olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde, HÜDA PAR'lı milletvekilleri ve parti temsilcileri LGBTİ+'ları "sapkın grup", "yasaklanması gereken ideoloji" ve "devlet tarafından bertaraf edilmesi gereken tehdit" olarak nitelemiştir.

Bu söylemlere karşı bazı milletvekilleri tarafından Genel Kurul'da itirazlar yükselmiş, özellikle Leyla Şahin Usta'nın konuşması sırasında muhalefet sıralarından "iftira", "yalan" ve "ayıp" ifadeleriyle müdahaleler yapılmıştır. DEM Parti Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, LGBTİ+'lara yönelik hedef göstermelere karşı "Ölüyoruz, her gün ölüyoruz" şeklindeki kısa ancak çarpıcı müdahalesi, Genel Kurul'da nadir görülen hak temelli tepkilerden biri olarak kayda geçmiştir.

İstanbul Sözleşmesi ve kadına yönelik şiddet başlığı altında yapılan konuşmalarda, CHP Grup Başkanvekili Ali Mahir Başarır ile DEM Parti Grup Başkanvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit, sözleşmenin "sapkınlık" olarak hedef alınmasını sert biçimde eleştirmiş; İstanbul Sözleşmesi'nin kadınların ve LGBTİ+'ların yaşam hakkını koruyan uluslararası bir insan hakları metni olduğunu vurgulamıştır. Bu konuşmalarda LGBTİ+'ların hedef gösterilmesinin kadın düşmanı politikaların bir uzantısı olduğu ifade edilmiş, sözleşmeden çekilmenin ardından artan kadın cinayetleri ve cezasızlık politikalarıyla doğrudan bağlantı kurulmuştur.

"Aile" söylemi üzerinden LGBTİ+'ların hedef alınmasına karşı çıkan milletvekilleri, toplumsal sorunların kaynağının

LGBTİ+’lar olmadığını açık biçimde ifade etmiştir. CHP’li Murat Emir, ekonomik kriz, yoksulluk ve güvencesizliğin aile yapısını zayıflattığını belirtirken LGBTİ+’ların günah keçisi hâline getirildiğini söylemiştir. DEM Parti milletvekilleri Beritan Güneş Altın ve Özgül Saki ise aile politikalarının kadınların ve LGBTİ+’ların deneyimlerini yok saydığını, çözümün İstanbul Sözleşmesi’ne geri dönmek, 6284 sayılı Kanun’u etkin uygulamak ve kamusal sosyal destek mekanizmalarını güçlendirmek olduğunu vurgulamıştır.

Hak temelli söylemlerin önemli bir bölümünde LGBTİ+’lar, demokratik muhalefetin ve toplumsal mücadelelerin öznesi olarak görünür kılınmıştır. DEM Parti İzmir Milletvekili Burcuğül Çubuk, Halkların Demokratik Kongresi’ne yönelik operasyonları eleştirirken LGBTİ+’ları kadınlar, işçiler, göçmenler ve diğer ezilen gruplarla birlikte anmış; DEM Parti Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ ise LGBTİ+’ları kapsayan ortak mücadele zeminini vurgulamıştır.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki, medya temsilcileri ve şiddet arasındaki ilişkiye dikkat çekerek ana akım medyanın kadınlara ve LGBTİ+’lara yönelik nefreti yeniden ürettiğini, bu durumun iktidarın medya üzerindeki kontrolüyle doğrudan bağlantılı olduğunu vurgulamıştır.

Kadınlara ve LGBTİ+’lara yönelik polis şiddeti, gözetimler ve cezasızlık politikaları da Genel Kurul’da hak temelli eleştirilerin önemli başlıklarından biri olmuştur. DEM Parti İstanbul Milletvekili Çiçek Otlu ve DEM Parti Grup Başkanvekili Gülistan Kılıç Koçyiğit, feminist eylemlerde kadınların ve LGBTİ+’ların maruz kaldığı şiddeti ayrıntılarıyla gündeme getirmiştir.

DEM Parti milletvekilleri Özgül Saki ve Gülistan Kılıç Koçyiğit, onur haftası çağrıları nedeniyle gözetim altına alınan LGBTİ+ aktivistleri, geri gönderme merkezlerindeki insanlık dışı

koşulları ve kolluk görevlilerinin LGBTİ+’lara yönelik şiddet geçmişine rağmen terfi ettirilmesini gündeme getirmiştir. Bu örnekler, devletin LGBTİ+’lara yönelik ihlaller karşısındaki sorumluluğunu ve cezasızlık politikasını görünür kılmıştır.

DEM Parti milletvekilleri Burcuğül Çubuk ve Çiçek Otlu, trans kadıncınayimleri üzerinden cezasızlık pratiğini eleştirirken “trans cinayetleri politiktir” vurgusunu açık biçimde dile getirmiştir. Çiçek Otlu’nun kadın ve trans kadınların sağlık hizmetlerine erişimine ilişkin ayrıntılı anlatımı, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı sağlık politikası ihtiyacını ortaya koymuştur.

Eğitim alanında toplumsal cinsiyet eşitliğinin kriminalize edilmesine yönelik eleştiriler de hak temelli söylemler arasında yer almıştır. Kezban Konukçu ve Özgül Saki, Eğitim Sen’e yönelik hedef göstermeleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği derslerinin “LGBT propagandası” olarak sunulmasını bilimsel eğitim ve sendikal haklara saldırı olarak değerlendirmiştir.

Son olarak, DEM Parti milletvekilleri Ayten Kordu ve Sevilay Çelenk tarafından yapılan konuşmalarda LGBTİ+ hakları daha geniş bir insan hakları ve demokrasi perspektifi içinde ele alınmış; ülkeden göç etmek zorunda bırakılan LGBTİ+’ların güvencesizliği vurgulanmıştır.

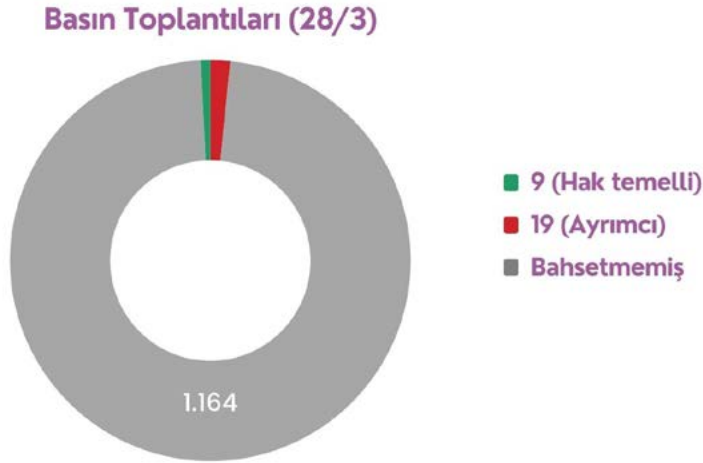
b. Basın Toplantıları¹²

Basın toplantılarında milletvekilleri, ülkenin veya seçildikleri kentin gündemine dair görüşlerini, hizmetleri, sorun tespitlerini ve çözüm önerilerini paylaşmakta ve yurttaşların

¹² Basın toplantıları, TBMM internet sitesinde yer alan özetler ve milletvekillerinin kendi sosyal medya hesaplarında paylaştığı videolardan izlenmiştir. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/meclis-haber/milletvekili>

beklentilerini dile getirmektedir. Mecliste milletvekillerinin söz aldığı diğer faaliyetlerin aksine basın toplantılarında herhangi bir süre kısıtlaması yoktur. Dolayısıyla bir milletvekili istediği günde ve istediği sürede mecliste basın toplantısı düzenleme hakkına sahiptir. Bu imkana rağmen LGBTİ+'ların hak temelli bir biçimde gündem olduğu basın toplantılarının sayısının oldukça az olduğu görülmektedir.

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında mecliste milletvekilleri tarafından toplam 1.192 tane basın toplantısı düzenlenmiştir. LGBTİ+'lar toplam 19 basın toplantısında nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle, 9 basın toplantısında ise hak temelli biçimde karşılaşmıştır. Bunlara ilişkin temalar aşağıda özetlenmektedir.

Basın toplantılarında LGBTİ+ karşıtı söylemler ağırlıklı olarak HÜDAPAR milletvekilleri ile AKP'li bazı milletvekilleri ve diğer muhafazakâr siyasi aktörler tarafından dile getirilmiştir. Bu açıklamalarda LGBTİ+'lar sıklıkla "ahlaki yozlaşma", "sapkınlık", "cinsiyetsizlik", "gayrimeşru hayat biçimleri" ve "küresel ideolojik saldırılar" gibi ifadelerle hedef alınmış; LGBTİ+ varoluşu

aile kurumunun zayıflaması, gençliğin bozulması ve toplumun geleceğinin tehdit altına girmesiyle ilişkilendirilmiştir.

HÜDAPAR milletvekilleri Şehzade Demir, Faruk Dinç ve Serkan Ramanlı tarafından yapılan açıklamalarda, bireysel özgürlükler söylemi eleştirilmiş; bu söylemin aileyi zayıflattığı, ebeveyn otoritesini ortadan kaldırdığı ve çocukları "savunmasız" bıraktığı ileri sürülmüştür. LGBTİ+'lar ve LGBTİ+ temsilleri, aile kurumuna yönelik bilinçli ve organize bir saldırının parçası olarak sunulmuş; bu saldırıların "Batı kaynaklı ideolojiler" tarafından yönlendirildiği iddia edilmiştir.

Dijital mecralar ve medya içerikleri, basın toplantılarında LGBTİ+ karşıtı söylemlerin en yoğun biçimde üretildiği alanlardan biri olmuştur. Roblox, Discord, TikTok ve benzeri platformlar; "LGBT propagandası", "ahlaki yozlaşma", "çocukların zehirlenmesi" ve "cinsiyetsizlik projesi" gibi kavramlarla ilişkilendirilmiş, bu platformlara erişim engelleri ve yasaklar savunulmuştur. AKP ve HÜDAPAR milletvekilleri tarafından yapılan açıklamalarda, medya ve dijital içeriklerin gençleri "ifsat ettiği", şiddeti, müstehcenliği ve "sapkın akımları" normalleştirdiği ifade edilmiştir.

Basın toplantılarında LGBTİ+'lara yönelik kriminalize edici ve patolojikleştirici bir dil de sıklıkla kullanılmıştır. Bazı açıklamalarda LGBTİ+'lar "tedavi edilmesi gereken", "biyolojik olarak hasta" ya da "terör faaliyeti yürüten" gruplar olarak tanımlanmış; LGBTİ+ örgütlenmeleri ve görünürlükleri açıkça hedef alınmıştır. Bu çerçevede, "eşcinselliği övme ve özendirme"nin suç haline getirilmesi gerektiği yönündeki talepler dile getirilmiş, bu yönde kanun teklifleri sunulduğu kamuoyuna açıklanmıştır.

İstanbul Sözleşmesi de basın toplantılarında LGBTİ+ karşıtı söylemin merkezi başlıklarından biri olmuştur. HÜDAPAR'lı

ve AKP'li milletvekilleri tarafından İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmenin kadına yönelik şiddetle mücadelede olumsuz bir etkisi olmadığı iddia edilmiştir. Ayrıca basın toplantılarında demografik veriler, doğurganlık oranları ve evlilik istatistikleri; LGBTİ+ karşıtı söylemi desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Aile kurumunun zayıflamasının bilinçli bir ideolojik proje olduğu ileri sürülmüş; LGBTİ+ görünürlüğü ile nüfus azalması arasında doğrudan bir bağ kurulmuştur.

DEM Parti milletvekilleri Ömer Faruk Gergerlioğlu, Özgül Saki ve Adalet Kaya, Birleşmiş Milletler mekanizmaları ve Meclis çalışmaları üzerinden LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık, nefret ve şiddetin yapısal niteliğine dikkat çekmiş; "Aile Yılı" politikaları kapsamında LGBTİ+ nefreti üretilirken kadına yönelik erkek şiddetinin sistematik biçimde görmezden gelindiğini ifade etmiştir. DEM Partili ve EMEP'li milletvekilleri, LGBTİ+ örgütlerinin katılımıyla düzenledikleri basın toplantısında, Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığın Önlenmesine Yönelik Meclis Araştırma Komisyonu'nun taslak raporunun LGBTİ+'lara yönelik şiddet ve nefreti sistematik biçimde yok saydığını ve inkâr ettiğini vurgulamıştır.

Basın toplantılarında ayrıca LGBTİ+ karşıtı yasa teklifleri ve yasal düzenleme girişimleri eleştirilmiştir. DEM Parti milletvekilleri Ömer Faruk Gergerlioğlu ve Meral Daniş Beştaş, LGBTİ+'ların cinsiyet uyum süreci, sağlık hizmetlerine erişim, ifade ve örgütlenme özgürlüğü gibi alanlarda yeni kısıtlamalarla karşı karşıya bırakıldığını belirtmiş; bu düzenlemelerin yalnızca LGBTİ+'ları değil tüm toplumu etkileyebilecek bir hak gerilemesine işaret ettiğini vurgulamıştır.

CHP'li hekim milletvekilleri tarafından düzenlenen basın toplantısında Aile Bakanlığının almış olduğu bir kararla toplumsal cinsiyet kavramlarının kullanımının yasaklanmasına karşı hak temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. CHP

milletvekilleri Kayıhan Pala, Aylin Yaman, Ali Karaoba ve Murat Çan, kamu kurumları tarafından yapılan açıklamaların bilimsel dayanaktan yoksun olduğunu ve cinsiyet kimliği ile cinsel yönelime ilişkin söylemlerin homofobiyi körüklediğini ifade etmiştir. Bu açıklamalarda, kadına yönelik şiddet, yoksulluk ve çocuk istismarı gibi gerçek toplumsal sorunların LGBTİ+'lar hedef gösterilerek örtbas edilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

Göçmenlik ve mültecilik bağlamında yapılan basın toplantılarında da LGBTİ+'ların özgün kırılganlıkları görünür kılınmıştır. DEM Parti milletvekilleri Özgül Saki ve Burcuğül Çubuk, göçmen LGBTİ+'ların yaşam hakkı, sağlık hizmetlerine erişim ve güvenlik alanlarında çoklu ayrımcılığa maruz kaldığını dile getirmiş; nefret söylemi ve linç ortamının ölümcül sonuçlar doğurduğunu vurgulamıştır.

TİP Genel Başkanı Erkan Baş tarafından yapılan açıklamalarda ise LGBTİ+'lara yönelik baskılar, devletin şiddet politikaları bağlamında ele alınmıştır. Baş, eşit yurttaşlık talep eden LGBTİ+'lara karşı kolluk gücünün sert biçimde kullanıldığını, buna karşın ağır suçlara karışan faillerin cezasızlıkla korunduğunu ifade ederek; mevcut yaklaşımın açık bir hak ihlali ve çifte standart yarattığını belirtmiştir.

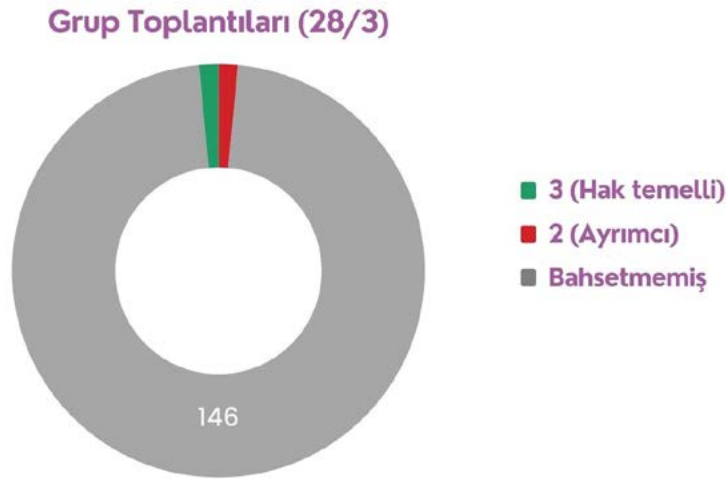
c. Grup Toplantıları¹³

Grup toplantıları, mecliste grubu bulunan 6 siyasi partinin (AKP, CHP, DEM Parti, MHP, İYİ Parti ve Yeni Yol) haftalık olarak düzenlediği, genellikle ilgili haftada ülke gündeminde bulunan meselelere dair partinin görüşlerinin, eleştirilerinin ve

¹³ Grup toplantıları, TBMM internet sitesinde yer alan özetler ve siyasi partilerin kendi sosyal medya hesaplarında paylaştığı videolardan izlenmiştir. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/meclis-haber/meclis>

politikasının genel başkan tarafından açıklandığı toplantılardır. Grup toplantılarına milletvekillerinin yanı sıra izleyici olarak yurttaşlar da katılabilmektedir. Grup toplantıları genellikle salı ve çarşamba günleri yapılmakta olup TBMM Televizyonu tarafından canlı olarak yayınlanmaktadır. Grup toplantılarının konuşmacıları, siyasi partilerin genel başkanları olduğu için kamuoyu ve medya görünürlüğü yüksek faaliyetlerdir.

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında mecliste grubu bulunan 6 siyasi parti toplam 151 grup toplantısı düzenlemiştir. LGBTİ+'lar toplamda 2 grup toplantısında nefret söylemiyle veya ayrımcı söylemle, 3 grup toplantısında ise hak temelli biçimde ele alınmıştır.

AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, konuşmalarında LGBTİ+'ları "Batı'nın insanlığı ifsat projesi", "sapkınlık", "musibet" ve "bela" gibi ifadelerle tanımlamış; LGBTİ+ hak mücadelesini aile kurumuna, nüfus politikalarına ve "milli bünyeye" yönelik varoluşsal bir tehdit olarak çerçevelemiştir. Bu söylemlerde LGBTİ+'lar, hem kültürel yozlaşmanın hem

de toplumsal çözülmenin başlıca nedeni olarak gösterilmiş; muhalefet partileri, belediyeler ve sendikalar LGBTİ+'ları destekledikleri gerekçesiyle açık biçimde hedef alınmıştır.

Grup toplantılarında hak temelli söylemler, DEM Parti Eş Genel Başkanı Tülay Hatimoğulları tarafından dile getirilmiştir. Bu konuşmalarda LGBTİ+'ların hakları kadın mücadelesi, şiddetle mücadele, demokrasi ve eşit yurttaşlık talepleriyle birlikte ele alınmıştır. Hatimoğulları, İstanbul Sözleşmesi'ne geri dönülmesi ve 6284 sayılı Kanun'un etkin biçimde uygulanmasının kadınların ve LGBTİ+'ların yaşam hakkı açısından hayati olduğunu vurgulamış; farklı cinsel yönelimlere ve cinsiyet kimliklerine yönelik nefret suçlarına karşı mücadelenin kararlılıkla sürdürüleceğini ifade etmiştir.

Ayrıca LGBTİ+'lar, barış, özgürlük ve eşitlik mücadelesinin öznesi olarak tanımlanmış; heteroseksist, ayrımcı ve kriminalize edici politikalarla karşı ortak ve kolektif bir mücadele çağrısı yapılmıştır. LGBTİ+ karşıtı kanun teklifi girişimleri açık biçimde eleştirilmiş; cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim temelli nefretin yasal düzenlemeler yoluyla körüklenmesinin kabul edilemez olduğu ifade edilmiştir.

ç. Komisyon Toplantıları¹⁴

Komisyon toplantıları işlevsel olarak; kanun tekliflerinin meclis genel kurul gündeminde görüşülmeden önce ilgili komisyonda çalışan milletvekilleri tarafından incelendiği, teklif üzerine görüşlerin açıklandığı, değişiklik önergelerinin verildiği ve diğer görüşmelerin yapıldığı, bunların sonunda ise bir komisyon

¹⁴ TBMM internet sitesinde komisyon tutanakları düzenli olarak yayınlanmaktadır.

Bu başlık altındaki içeriklerin tamamı ilgili tarihlerde yapılan toplantıların TBMM internet sitesinde yayınlanan tutanaklarından edinilmiştir. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/KomisyonTutanaklari>

raporu hazırlanarak meclis genel kuruluna iletiildiği yapılarıdır. Dolayısıyla mecliste politika üretilen konuların mutfağı olarak tarif edilebilir. Medyadaki görünürlüğü diğere yasama faaliyetlerinden daha zayıftır; bunda komisyon toplantılarının görüntülü ve sesli olarak yayınlanmamasının etkisi büyüktür. Komisyon toplantılarında milletvekillerinin yanı sıra ilgili konularda davet edilen bürokratlar, sivil toplum örgütleri ve uzmanlar da görüş belirtebilir. Bu kişiler komisyonda söz aldığıında komisyon tutanaklarına sözleri aynen geçirilmektedir.

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında, bu çalışma kapsamında izlenen 15 komisyon toplamda 123 kez toplantı yapmıştır. Bu komisyon toplantılarında LGBTİ+'lar 23 kez ayrımcı veya nefret içerikli olacak şekilde ele alınmıştır. Komisyon toplantılarında yapılan konuşmalarda LGBTİ+'lar birçok kez AKP ve MHP milletvekilleri tarafından "aile yapısına tehdit", "ahlaki yozlaşma", "cinsiyetsizleştirme", "küresel dayatma" ve "çocuklara yönelik risk" söylemleri üzerinden hedef alınmıştır. LGBTİ+'lar ayrıca 19 kez hak temelli biçimde gündem olmuştur. Komisyon toplantılarında hak temelli söylemler ağırlıklı olarak DEM Parti ve EMEP milletvekilleri tarafından dile getirilmiş; bu konuşmalarda LGBTİ+'lar bütçe politikaları, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, kolluk şiddeti, cezasızlık, sağlık hakkı ve eşit yurttaşlık bağlamlarında ele alınmıştır. Aşağıda bu içeriklere ilişkin özet yer almaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonu ile Dijital Mecralar Komisyonu başta olmak üzere birçok komisyonda, LGBTİ+ içeriklerinin medya ve dijital platformlar aracılığıyla "özendirildiği" ve "normalleştirildiği" iddia edilmiştir. AKP ve MHP milletvekilleri, RTÜK ve ilgili kamu kurumlarının daha sıkı denetim ve önleyici mekanizmalar geliştirmesi gerektiğini savunmuş; LGBTİ+ içeriklerine yönelik sansür, kısıtlama ve yasaklama taleplerini açıkça dile getirmiştir. Bu söylemlerde, LGBTİ+'lar sıklıkla

şiddet, istismar, terör ve ahlaksızlık gibi olgularla aynı bağlamda anılmıştır.

AKP Hatay Milletvekili ve Komisyon Başkanı Hüseyin Yayman, komisyonda dinlenen Netflix platformu temsilcisine "LGBT'yi özel olarak destekliyorsunuz musunuz? Asıl mesele bu." şeklinde soru yöneltmiştir. AKP İzmir Milletvekili Şebnem Bursalı ise "tüm dizi ve yayınlarda, filmlerde, içeriklerde LGBT'ye verilmesi noktasında özellikle yapımcı şirketlerle yazılı ya da yazılı olmayan sözlü anlaşmaların yapıldığının konuşulduğunu" gündeme getirmiştir.

Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Komisyon'da da LGBTİ+ karşıtı söylemler üretilmiştir. Bazı komisyon üyelerinin yanı sıra, komisyonda dinlenen Cumhuriyet Kadınlar Derneği Genel Başkanı Tülin Oygür, İstanbul Sözleşmesi'ni LGBTİ+ haklarının "Truva atı" olarak nitelendirmiş; toplumsal cinsiyet eşitliği kavramını kriminalize etmeye çalışmıştır.

Komisyon toplantılarında kamu kurumlarının temsilcileri tarafından da LGBTİ+'lara yönelik dışlayıcı ve ayrımcı ifadeler kullanılmıştır. RTÜK Başkanı, RTÜK Başkan Yardımcısı ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkan Yardımcısı, LGBTİ+ içeriklerine "asla izin verilmediğini", bu alanda açılan davalardan "gocunulmadığını" ve Türkiye'de "LGBTİ+ içeriklerinin engellenmesine yönelik bir model" geliştirildiğini ifade etmiştir. Hatta RTÜK Başkan Yardımcısı Feyzullah Tecirli, "2025 yılının Aile Yılı olması münasebetiyle, LGBT'yle mücadele yılı ilan ettik" demiştir. YÖK Başkanı Erol Özvar ise üniversitelerdeki cinsiyet eşitliği hakkındaki 101 derslerinin LGBTİ+ haklarını içermediğini, bunun bir tehdit olacağını söylemiştir.

Genel olarak komisyon toplantılarında üretilen bu karşıt söylemler, LGBTİ+'ları hak öznesi olarak tanımayan; onları

çocukların korunması, aile, milli güvenlik ve kültürel bütünlük başlıkları altında tehdit unsuru olarak konumlandırılan bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Bu söylemler, yasama ve denetim süreçlerinde ayrımcı politikaların ve hak kısıtlamalarının meşrulaştırılmasına zemin hazırlayan bir çerçeve sunmaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonu'nda DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Sevilay Çelenk, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin zorunluluğunu vurgulayarak kamu kaynaklarının kadınların ve LGBTİ+'ların yaşam hakkını koruyacak şekilde kullanılmamasını eleştirmiş; bütçe önceliklerinin erkek egemen, militarist ve ayrımcı politikaları yeniden ürettiğini ifade etmiştir. Aynı komisyonda DEM Parti Şırnak Milletvekili Newroz Uysal Aslan, toplanma ve gösteri özgürlüğünün fiilen ortadan kaldırıldığını belirterek kadınların, LGBTİ+'ların, öğrencilerin ve hak savunucularının kolluk şiddetiyle karşı karşıya bırakıldığını dile getirmiştir.

EMEP Gaziantep Milletvekili Sevdâ Karaca ise kamu kaynaklarının "aile" söylemi altında LGBTİ+ karşıtı nefretin örgütlenmesi için kullanıldığını belirtirken; DEM Parti İzmir Milletvekili Burcuğül Çubuk, bakanlık bütçelerinde kadınların, kadın örgütlerinin ve LGBTİ+'ların ihtiyaçlarının tamamen yok sayıldığını, LGBTİ+'ların yaşam, sağlık, güvenlik ve barınma haklarının askıya alındığını, 20 Kasım Nefret Suçu Mağduru Transları Anma Gününde eylem yapmak isteyenlerin gözaltına alındığını ifade etmiştir. Aynı bağlamda, belediye kreşlerinin kapatılması tartışmalarında LGBTİ+'ların araçsallaştırılarak hedef alındığına dikkat çekilmiştir. DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Halide Türkoğlu da bütçe cetvelindeki "Aile yapısını etkileyen kötü alışkanlıkların ve bağımlılıkların azaltılmasına yönelik hizmetler" başlığının nefret suçlarını körüklediğini, farklı cinsel kimliklerin sahip bireylerin hedef alındığını söyleyerek bunun karşısında mücadele etmekle mükellef olduklarını ifade etmiştir.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya, gözaltında işkence ve cinsel taciz vakalarına, trans kadınların maruz kaldığı sistematik şiddete ve İstanbul Protokolüne aykırı uygulamalara dikkat çekmiş; cinsel şiddet kriz merkezlerinin yokluğunu ve cezaevlerindeki insanlık dışı uygulamaları ele almıştır. DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki ve Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'nun LGBTİ+ başvurularını sistematik biçimde reddetmesini sorgulayarak cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılıkla mücadelede kurumsal sorumlulukların yerine getirilmediğini belirtmişlerdir.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki, hormon ilaçlarına erişimin kısıtlanmasının transların yaşam hakkını doğrudan tehdit ettiğini, bu durumun intihar riskini artırdığını ve sağlık hizmetlerine eşit erişim ilkesini ihlal ettiğini dile getirmiştir. Aynı konuşmada HPV aşılarının ücretsiz olmaması ve kadın sağlığına yönelik kamusal politikaların yetersizliği de gündeme taşınmıştır. Dijital Mecralar Komisyonu'nda DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Sevilay Çelenk, LGBTİ+'ların kültürel temsillerinin "özendirme" iddiasıyla hedef alınmasının bilimsel ve gerçekçi olmadığını; heteronormatif temsillerin zaten baskın olduğunu ifade etmiştir.

Son olarak, Kadına Karşı Şiddet ve Ayrımcılığın Önlenmesine Yönelik Meclis Araştırma Komisyonunda DEM Parti milletvekilleri Özgül Saki ve Adalet Kaya, İstanbul Sözleşmesi'nin ve CEDAW'ın LGBTİ+'ları da kapsayan insan hakları belgeleri olduğunu vurgulamış; cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli eşitliğin reddedilmesinin, kazanılmış hakları geriye götüren bütüncül bir erkek egemen politika hattının parçası olduğunu dile getirmiştir. Bir başka konuşmasında, üniversitelerde cinsel tacizi önleme mekanizmalarının ve LGBTİ+ öğrenci topluluklarının tasfiye edilmesinin ağır sonuçlarına dikkat çekmiş; cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığın

doğrudan şiddeti artırdığını vurgulamıştır. Ayrıca RTÜK'ün İstanbul Aile Vakfı tarafından düzenlenen Büyük Aile Buluşması çağrı videosunu kamu spotu olarak önermesinin ayrımcılık olduğunu vurgulamıştır. CHP İzmir Milletvekili Tuncay Özkan ise partisinin LGBTİ+ hakları konusundaki tutumunun evrensel insan hakları ilkelerine bağlılık olduğunu belirtmiştir.

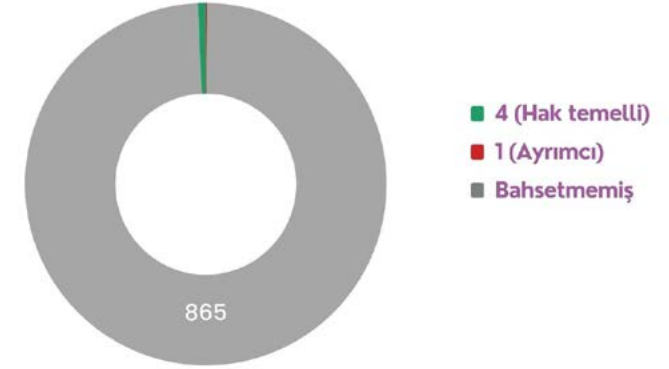
d. Kanun Teklifleri¹⁵

Bilindiği gibi kanun düzeyinde düzenleme gerektiren her konuda ve anayasanın değiştirilmesinde TBMM görev almaktadır. Meclis gerekli çoğunluğu sağladığı takdirde, istediği konuda yeni bir kanun çıkarabilir, yürürlükte olan bir kanunu değiştirebilir veya kaldırabilir. Meclisin en nitelikli ve en önemli işlevi budur. Aşağıdaki verilere bakıldığında LGBTİ+'ların yaşadığı onca soruna ve bu sorunlara ilişkin politikasızlık durumuna rağmen milletvekillerinin LGBTİ+'ların hak taleplerini karşılayacak ve sorunlarına çözüm üretecek kanun teklifleri sunmaktan geri durduğu anlaşılmaktadır.

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında 870 kanun teklifi sunulmuştur. Bu önemli işleve rağmen LGBTİ+'lar kanun tekliflerinden yalnızca 4'ünde hak temelli biçimde yer almıştır. Hak temelli kanun teklifleri, DEM Parti milletvekilleri tarafından sunulmuş ve LGBTİ+'ların eşitlik, ayrımcılıktan korunma ve nefret suçlarına karşı güvence altına alınması hedeflenmiştir. 1 kanun teklifinde ise LGBTİ+'lar, TBMM tarihi boyunca en ayrımcı şekilde ele alındığı yasama faaliyetiyle karşı karşıya bırakılmıştır.

¹⁵ TBMM internet sitesinde kanun teklifleri düzenli olarak yayınlanmaktadır.
Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/yasama/kanun-teklifleri>

Kanun Teklifleri (28/3)

HÜDAPAR'lı 4 milletvekili tarafından sunulan "Türk Ceza Kanunu ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi", LGBTİ+'ları açık biçimde hedef alan, ayrımcı ve cezalandırıcı bir yasal çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır. Teklif, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli varoluşları "genel ahlak", "aile düzeninin korunması", "neslin muhafazası" ve "kamu düzeni" söylemleri üzerinden kriminalize etmekte; LGBTİ+ görünürlüğünü, ifade biçimlerini ve örgütlenmeyi doğrudan suç alanı içine çekmektedir.

Kanun teklifi kapsamında Türk Ceza Kanunu'nda yer alan "Hayasızca Hareketler" başlıklı suç yeniden düzenlenmekte; alenen cinsel ilişkide bulunma ve teşhircilik suçlarının cezaları arttırılmakta ve bu suçların "aynı biyolojik cinsiyetten kişiler tarafından işlenmesi" nitelikli hâl olarak tanımlanarak cezalar ağırlaştırılmaktadır. Böylece, aynı eylem farklı kişiler tarafından işlendiğinde cinsel yönelim temelinde farklılaştırılmış bir ceza rejimi öngörülmekte; ayrımcılık doğrudan ceza normunun içine yerleştirilmektedir. Ayrıca "aynı biyolojik cinsiyetten kişiler arasındaki cinsel ilişkiyi veya cinsel davranışı teşvik eden, özendiren, yayan ya da propagandasını yapan" kişilere

hapis cezası getirilerek, ifade özgürlüğü ağır biçimde sınırlandırılmaktadır. Bu suçun yazılı, görsel, işitsel ve dijital mecralar yoluyla işlenmesi hâlinde cezanın artırılması öngörülerek medya, sanat ve akademik ifade alanları da kapsam altına alınmaktadır.

Teklif yalnızca bireyleri değil, LGBTİ+ örgütlenmelerini ve sivil toplumu da doğrudan hedef almaktadır. Suç olarak tanımlanan fiillerin tüzel kişiler tarafından işlenmesi hâlinde güvenlik tedbirleri uygulanmasının öngörülmesi, LGBTİ+ derneklerinin ve hak savunuculuğu faaliyetlerinin kapatılmasına veya işlevsizleştirilmesine zemin hazırlamaktadır. Bunun yanı sıra Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'da yapılması öngörülen değişikliklerle, LGBTİ+'lara ilişkin her türlü temsili içerik "teşvik", "özendirme" veya "propaganda" gerekçesiyle yasaklanabilir hâle getirilmekte; RTÜK'e geniş ve belirsiz bir sansür yetkisi tanınmaktadır.

Teklif kapsamında ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun "Aile Düzenine Karşı Suçlar" bölümüne "biyolojik cinsiyetini gizlemek suretiyle evlenme" fiilini suç sayan yeni bir düzenleme eklenmektedir. Bu hüküm, özellikle transların medeni haklarını hedef almakta; özel hayatın gizliliği, evlenme hakkı ve ayrımcılık yasağına açıkça aykırı bir düzenleme içermektedir. Kanun gerekçesinde cinsiyetin yalnızca "kadın" ve "erkek" olarak tanınması gerektiği ifade edilerek, cinsiyet kimliği ve cinsiyet uyum süreci bütünüyle reddedilmekte; trans varoluşlar kriminal bir çerçeveye hapsedilmektedir.

Kanun teklifinin gerekçesinde kullanılan dil, LGBTİ+'ları "ifsat edici", "yıkıcı", "sapkın ideolojiler" yürüten, "küresel güçler tarafından desteklenen" yapılar olarak tanımlamakta; bu grupların kamu düzeni, toplumsal birlik ve aile yapısı için tehdit oluşturduğu iddia edilmektedir. HÜDAPAR tarafından sunulan kanun teklifi, Türkiye'de LGBTİ+ haklarına yönelik

karşıtlığın en ileri ve kurumsallaşmış örneklerinden biri olarak öne çıkmaktadır.

DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren ile DEM Parti İzmir Milletvekili İbrahim Akın tarafından sunulan kanun tekliflerinde, nefret söylemi ve nefret saikiyle işlenen suçların cezalarının artırılması, bu suçların zamanaşımına tabi olmaması ve ayrımcı muamelenin açık biçimde yasaklanması öngörülmüş; bu düzenlemelerde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği açıkça korunan temeller arasında sayılmıştır.

Çocuklara yönelik koruma mekanizmalarının güçlendirilmesini hedefleyen bir diğer kanun teklifi, DEM Parti Grup Başkanvekilleri Gülistan Kılıç ve Sezai Temelli tarafından sunulmuş; Çocuk Bakanlığı kurulmasına ilişkin bu teklifte cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi temelli ayrımcılığa karşı koruyucu hükümlere yer verilmiştir. Bu yaklaşım, çocuk politikalarının heteronormatif bir çerçeveye sınırlanmaması ve LGBTİ+ çocukların da eşit biçimde korunması gerektiği yönünde açık bir tutum ortaya koymuştur.

Çalışma yaşamında ayrımcılıkla mücadeleye odaklanan kanun tekliflerinde de LGBTİ+'ların görünürlüğü sağlanmıştır. DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Ceylan Akça tarafından sunulan, işyerinde şiddet, psikolojik taciz ve zorbalıkla mücadeleyi amaçlayan kanun teklifinde ayrımcılık yasağı kapsamına cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet özellikleri açıkça dâhil edilmiştir. Bu teklif, işgücü piyasasında LGBTİ+'ların maruz kaldığı yapısal ayrımcılığın tanınması ve önlenmesine yönelik hak temelli bir yaklaşımı yansıtmaktadır.

e. Meclis Araştırma Önergeleri¹⁶

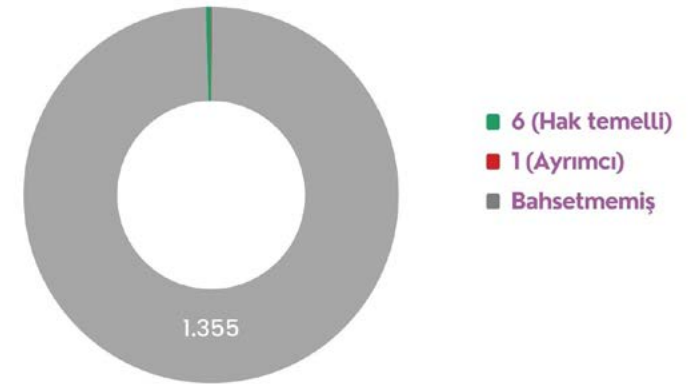
Meclis araştırma önergeleri, toplumun genelinin veya bir bölümünün sorunlarını, sorunların altında yatan nedenleri, bu konuda geliştirilebilecek çözüm önerileri ile halkın beklentilerinin meclis tarafından her siyasi parti grubundan milletvekilinin katılımıyla geçici olarak kurulan bir komisyon tarafından araştırılması için genel kurula sunulmaktadır. Meclis araştırması açılması halinde kurulan komisyonun raporu ışığında meclis, varsa gerekli yasal düzenlemeleri yapmaktadır.

Meclis araştırma önergesi yerleşik teamül olarak daha çok bir denetim faaliyeti olduğundan çoğunlukla muhalefette bulunan siyasi partilerin milletvekilleri tarafından kullanılmaktadır. İktidar partisi nadiren ve genelde kamuoyunda “infial” yaratan olaylar hakkında meclis araştırma önergesi vermektedir. Örneğin; Kartalkaya Kayak Merkezi’ndeki otel yangınının ve yangına neden olan yapısal sorunların araştırılması için meclis araştırması açılmıştır. Muhalefet tarafından verilen meclis araştırma önergeleri, genel kurul gündemine alınsa bile iktidar kanadının oylarıyla reddedilmektedir. Dolayısıyla meclisin mevcut aritmetiğinde meclis araştırması açılarak, yukarıda sayılan işlemlerin yerine getirilmesi pek mümkün görünmemektedir. Ancak yine de LGBTİ+ haklarını konu alan meclis araştırma önergelerinin verilmesi ve genel kurulda görüşülmesi, bir tartışma ortamı yaratacak ve siyasi partiler ile kamuoyunu LGBTİ+’ların sorunları üzerine düşünmeye teşvik edebilecektir.

LGBTİ+’ların haklara ve hizmetlere erişimi konusunda devletin veri toplamıyor olması, kamu politikalarına katılım güçlüğü, çok çeşitli ve karma bir şekilde ele alınması gereken sorunların olması ve bu sorunların birbirini etkilemesi, sorunların altında hemen fark edilmesi mümkün olmayan kalıp yargıların, geleneklerin, teamüllerin ve yaklaşımların olabileceği düşünüldüğünde meclis araştırması faaliyeti LGBTİ+ haklarını korumak ve geliştirmek açısından işlevsel olabilecektir.

TBMM’nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında milletvekilleri toplam 1362 meclis araştırma önergesi vermiştir. LGBTİ+’lar bunların yalnızca 6’sında hak temelli biçimde yer almıştır. Hak temelli meclis araştırma önergeleri, DEM Parti milletvekilleri tarafından sunulmuş ve LGBTİ+’lar nefret suçlarıyla mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, çalışma yaşamı ve ceza infaz sistemindeki hak ihlalleri bağlamında ele alınmıştır. LGBTİ+’ların ayrımcı veya nefret içerikli söylemlerle yer bulduğu 1 meclis araştırma önergesi olmuştur.

Meclis Araştırma Önergeleri (28/3)

¹⁶ TBMM internet sitesinde meclis araştırma önergeleri düzenli olarak yayınlanmaktadır. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/denetim/meclis-arastirma-onergeleri>

AKP Sivas Milletvekili Abdullah Güler ve diğer milletvekilleri tarafından sunulan araştırma önergesinde, çocukların korunmasına yönelik politikalar başlığı altında “biyolojik gerçekliklerden kopuş”, “cinsel kimlik kavramı” ve “aile kurumunun hedef alınması” gibi ifadeler kullanılarak LGBTİ+’lar ve LGBTİ+ hak mücadelesi dolaylı biçimde kriminalize edilmiştir. Önergede, LGBTİ+ görünürlüğü neslin devamını tehdit eden bir unsur olarak çerçevelenmiş; çocukların korunması söylemi, ayrımcı ve dışlayıcı politikaların meşrulaştırılmasına hizmet eden bir araç olarak kullanılmıştır.

DEM Parti Tunceli Milletvekili Ayten Kordu, Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren, Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş ve diğer milletvekilleri tarafından sunulan araştırma önergelerinde, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli nefret suçlarının yasal düzeyde tanınması ve bu suçlara karşı etkili önlemler geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu önergelerde, nefret suçlarının toplumsal eşitsizlikleri derinleştiren yapısal bir sorun olduğu ifade edilmiştir.

Toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların geliştirilmesi de meclis araştırma önergelerinde önemli bir başlık olarak yer almıştır. DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya ve diğer milletvekilleri tarafından sunulan önerge, vergi sisteminin ve bütçe politikalarının kadınların, çocukların ve LGBTİ+’ların ihtiyaçlarını gözeten bir yaklaşımla yeniden düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymuş; toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Kadınların ve LGBTİ+’ların çalışma yaşamında karşılaştıkları ayrımcılık ve şiddet de araştırma önergelerine konu edilmiştir. DEM Parti İstanbul Milletvekili Kezban Konukçu ve diğer milletvekilleri tarafından sunulan önerge, işyerinde mobbing, şiddet ve taciz vakalarının incelenmesini, eşit işe eşit ücret ilkesinin hayata geçirilmesini ve Uluslararası Çalışma Örgütü’nün

(ILO) 190 sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesi’nin imzalanmasını talep etmiş; bu bağlamda kadınlar ve LGBTİ+’lar çalışma yaşamında kırılgan gruplar arasında değerlendirilmiştir.

Cezaevlerindeki hak ihlallerine ilişkin araştırma önergelerinde de LGBTİ+ mahpuslar özel olarak ele alınmıştır. DEM Parti Grup Başkanvekilleri Gülistan Kılıç Koçyiğit ve Sezai Temelli tarafından sunulan önerge, cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin araştırılmasını talep etmiş; kırılgan gruplar arasında LGBTİ+ mahpuslara açık biçimde yer verilmiştir.

f. Yazılı Soru Önergeleri¹⁷

Yazılı soru önergeleri, milletvekilleri tarafından Cumhurbaşkanı yardımcılara ve bakanlara, kendi görev alanına giren konularda güncel meselelere ve politikalara ilişkin yanıtlaması için verilen objektif soruları içerir. İlgili Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan, yazılı soru önergesini 15 gün içinde yazılı olarak yanıtlamak zorundadır. Fakat maalesef, son dönemlerde bu süreye riayet edilmediği ve yazılı soru önergelerinin yanıtlanmadığı çokça örnek bulunmaktadır. Yazılı soru önergesi işlevi gereği daha çok bir denetim faaliyeti olduğundan çoğunlukla muhalefette bulunan siyasi partilerin milletvekilleri tarafından kullanılmaktadır.

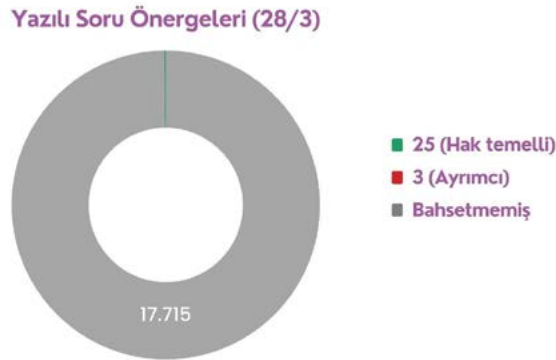
Milletvekilleri, bu faaliyetle uygulanan politikaların iç yüzünü öğrenme; planlanan, devam eden veya sona eren çalışmalar hakkında bilgi edinme, soru sorulan meseleyi meclis gündemine taşıyarak hükümetin ve toplumun dikkatini çekme, hükümeti daha önce açıklama yapmadığı bir konuda beyanda

¹⁷ TBMM internet sitesinde yazılı soru önergeleri düzenli olarak yayınlanmaktadır. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/denetim/yazili-soru-onergeleri>

bulunmaya teşvik etme gibi amaçlarla yazılı soru önergesi verebilir. Bu nedenle LGBTİ+ haklarına ilişkin sorunları meclis gündemine taşıma açısından önemli bir araçtır. Aşağıda yazılı soru önergeleri vasıtasıyla gündeme getirilen konular ve bu konuları gündeme getiren milletvekilleri özetlenmiştir.

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında milletvekilleri tarafından toplam 17.743 yazılı soru önergesi verilmiştir. Bunların yalnızca 25 tanesinde LGBTİ+'lar hak temelli biçimde ele alınmıştır. Hak temelli yazılı soru önergeleri DEM Parti, CHP, EMEP ve TİP milletvekilleri tarafından sunulmuş; bu önergelerde LGBTİ+'ların eşit yurttaşlık, yaşam hakkı, sağlık hakkı, ifade ve örgütlenme özgürlüğü çerçevesinde yaşadıkları ihlaller gündeme getirilmiştir. Bu yazılı soru önergelerinin 12'si anayasal zorunluluğa rağmen ilgili bakanlar veya Cumhurbaşkanı yardımcısı tarafından yanıtlanmamıştır. Yanıtlanan yazılı soru önergelerine ise mevzuatta yahut strateji belgelerindeki genel düzenleme ve ilkelerin hatırlatılması ile yetinilmiştir.

Yazılı soru önergelerinin 3'ünde ise ayrımcı veya nefret içerikli söylemlerle karşılaşmıştır. Böylece LGBTİ+'lar yazılı soru önergeleri aracılığıyla da "aileye tehdit" ve "toplumsal ahlaka aykırılık" söylemleriyle hedef alınmıştır.

HÜDAPAR Gaziantep Milletvekili Şehzade Demir, "aile kurumuna zarar verdiği" ve "inanca aykırı olduğu" iddiasıyla bazı yayınlara yönelik yaptırım uygulanmasını talep eden bir yazılı soru önergesi sunarak, ifade özgürlüğü ve kültürel üretimi LGBTİ+ karşıtı bir çerçeve içinde değerlendirmiştir. Benzer biçimde, HÜDAPAR Mersin Milletvekili Faruk Dinç, Ailenin Korunması ve Güçlendirilmesi Vizyon Belgesi hakkında verdiği yazılı soru önergesinde LGBTİ+'ları doğrudan "ailenin varlığına yönelik ciddi tehdit" olarak tanımlamış; yürütme organından bu doğrultuda hangi önlemlerin alındığını ve alınacağını sormuştur. Yeniden Refah Partisi İstanbul Milletvekili Doğan Bekin ise RTÜK'ün toplumun milli ve manevi değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine uygun olacak yayınların yapımı ve yayınlanması hususunda çalışması olup olmadığını sormuştur. Bu önergeler, yazılı soru mekanizmasının zaman zaman LGBTİ+'ları hedef gösteren ve ayrımcı politikaların meşrulaştırılmasına hizmet eden bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir.

DEM Parti İstanbul Milletvekili Özgül Saki, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın cuma hutbelerinde kadınlara ve LGBTİ+'lara yönelik damgalayıcı ifadeler kullanmasını, kamu otoritelerinin LGBTİ+ kavramlarını yasaklamaya yönelik yazışmalarını ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının ayrımcı talimatlarını konu alan önergelerle, devlet eliyle üretilen ayrımcı dili görünür kılmıştır.

Üniversitelerdeki baskı ortamı ve barışçıl protestolara yönelik yaptırımlar da yazılı soru önergelerinde önemli bir başlık olarak yer almıştır. EMEP milletvekilleri Sevdâ Karaca ve İskender Bayhan ile DEM Parti milletvekilleri Özgül Saki ve Kezban Konukçu, öğrenci topluluklarının kapatılması, disiplin soruşturmaları ve kampüslerdeki güvenlik uygulamalarını gündeme taşımış; bu süreçlerin ifade özgürlüğü, akademik özgürlük ve örgütlenme hakkı üzerindeki etkilerine dikkat

çekmiştir. Bu çerçevede LGBTİ+ öğrencilerin ve öğrenci topluluklarının hedef alınmasına özel vurgu yapılmıştır.

Sağlık hakkı ve özellikle transların sağlık hizmetlerine erişimi, hak temelli önergelerin öne çıkan alanlarından biri olmuştur. DEM Parti milletvekilleri Özgül Saki ve Beritan Güneş Altın ile TİP İstanbul Milletvekili Ahmet Şık, genç transların hormon terapisine erişiminin yasaklanmasını, hapishanelerde trans mahpuslara hormon ilaçlarının verilmemesini ve sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan ayrımcılığı yazılı soru önergeleriyle gündeme getirmiştir.

LGBTİ+'lara yönelik şiddet, cezasızlık ve kolluk uygulamaları da yazılı soru önergelerinde ele alınmıştır. DEM Parti milletvekili Burcuğül Çubuk, trans kadınlara yönelik fiziksel şiddeti ve kolluğun ayrımcı uygulamalarını; EMEP milletvekili Sevda Karaca, bir trans erkeğin polis ve özel güvenlik görevlileri tarafından kötü muameleye maruz bırakılmasını; DEM Parti milletvekili Özgül Saki ise hakkında işkence ve cinsel taciz iddiaları bulunan bir emniyet görevlisinin üst düzey göreve atanmasını gündeme taşımıştır.

Hapishanelerdeki LGBTİ+ mahpusların durumu da hak temelli yazılı soru önergelerinde yer tutmuştur. DEM Parti Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın, LGBTİ+ mahpusların tecrit uygulamalarına maruz bırakılmasını, çalışma haklarından mahrum edilmesini ve bu alandaki veri görünmezliğini Adalet Bakanlığı'na yönelttiği sorularla gündeme getirmiştir. Bu önergelerde, AİHM kararlarına rağmen süregelen uygulamalara dikkat çekilmiştir.

Nefret suçları ve ayrımcılıkla mücadele başlığı altında ise CHP Diyarbakır Milletvekili Sezgin Tanrıkulu, AGİT'in cinsel yönelimi de kapsayan nefret suçu tanımını esas alan yazılı soru önergeleri sunmuş; DEM Parti Diyarbakır Milletvekili Serhat

Eren, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı farklı bakanlıklara yönelttiği sorularla gündeme getirmiştir.

Son olarak, kültür-sanat ve kamusal etkinliklere yönelik yasaklar da hak temelli yazılı soru önergelerine konu olmuştur. TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil, LGBTİ+ temalı filmler gerekçe gösterilerek yasaklanan bir film festivali hakkında yazılı soru önergesi vererek ifade özgürlüğü ve kültürel haklar bağlamında LGBTİ+'ların hedef alınmasını meclis gündemine taşımıştır.

g. Genel Görüşme Önergeleri¹⁸

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında mecliste grubu bulunan siyasi partiler tarafından toplam 45 genel görüşme önergesi verilmiştir. Bunlardan hiçbirinde doğrudan LGBTİ+ haklarına ilişkin bir ifade yer almamıştır.

ğ. Meclis Soruşturma Önergeleri

TBMM'nin 28. Dönem 3. Yasama Yılında milletvekilleri tarafından meclis soruşturma önergesi verilmemiştir.

¹⁸ TBMM internet sitesinde genel görüşme önergeleri düzenli olarak yayınlanmaktadır. Erişim adresi: <https://www.tbmm.gov.tr/denetim/genel-gorusme-onergeleri>

07

MİLLETVEKİLLERİ
ÖZET TABLO

Bu başlık altında milletvekillerini üyesi oldukları siyasi partilere göre gruplandırarak yasama ve denetim faaliyetler içerisinde kaç adet hak temelli, kaç adet ayrımcı veya nefret içerikli söylemde bulunduklarını tablolar yardımıyla aktaracağız. Aşağıdaki tablolara, 28. Dönem 3. Yasama Yılındaki faaliyetlerin sayısı toplanarak yazılmıştır.

Bu veriler ışığında, milletvekillerinin çalışmaları incelenirken adaylık sürecindeki taahhütlerine ne kadar uydukları değerlendirilebilir. Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği 28. Dönem Milletvekilliği Genel Seçimleri sürecinde özetle, milletvekili adaylarını seçilmeleri halinde mecliste LGBTİ+ haklarını temel alan çalışmalar yürüteceğini taahhüt etmeye teşvik eden “LGBTİ+ Hakları Sözleşmesi” kampanyası yürütmüştür. Sözleşmeyi 58 milletvekili adayı imzalamış, bunlardan 11’i milletvekili seçilmiştir.¹⁹ Seçilen milletvekillerinin 7’si DEM Partili, 3’ü TİP’li, 1’i CHP’lidir. Sözleşmeyi imzalayan milletvekillerinden DEM Parti Mersin Milletvekili Perihan Koca, 28. Dönem 3. Yasama Yılında LGBTİ+ haklarını doğrudan içeren bir tane dahi faaliyet yürütmemiştir.

a. Adalet ve Kalkınma Partisi

Parlamentoda 272 milletvekili ile temsil edilen Adalet ve Kalkınma Partisi grubundan Genel Başkan Recep Tayyip Erdoğan ve 17 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyetlerde bulunurken hiçbir milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyette bulunmamıştır.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Recep Tayyip Erdoğan	AKP – Genel Başkan	0	2
Ejder Açıkcapı	AKP	0	5
Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu	AKP	0	2
Hüseyin Yayman	AKP	0	2
Leyla Şahin Usta	AKP	0	2
Radiye Sezer Katırcıoğlu	AKP	0	2
Zeynep Yıldız	AKP	0	2
Abdullah Güler	AKP	0	1
Ersan Aksu	AKP		1
Hulki Cevizoğlu	AKP	0	1
İbrahim Yurduseven	AKP	0	1
Mehmet Sait Yaz	AKP	0	1
Mustafa Hakan Özer	AKP	0	1
Nazım Elmas	AKP	0	1
Rukiye Genç Toy	AKP	0	1
Şebnem Bursalı	AKP	0	1
Şebnem Karslı	AKP	0	1
Ümmügülşen Öztürk	AKP	0	1
TOPLAM	AKP	0	28

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

¹⁹ <https://kaosgl.org/haber/spod-un-lgbti-haklari-sozlesmesi-ni-58-aday-imzaladi>

b. Cumhuriyet Halk Partisi

Parlamentoda 138 milletvekili ile temsil edilen Cumhuriyet Halk Partisi grubundan 7 milletvekili LGBTİ+ hakları temelli bazı faaliyetlerde bulunurken LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyette bulunan milletvekiline rastlanmamıştır.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Sezgin Tanrikulu	CHP	2	0
Ali Mahir Başarır	CHP	1	0
Aylin Yaman	CHP	1	0
Gökçe Gökçen	CHP	1	0
Kayıhan Pala	CHP	1	0
Murat Emir	CHP	1	0
Tuncay Özkan	CHP	1	0
TOPLAM	-	8	0

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

c. Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi

Parlamentoda 56 milletvekili ile temsil edilen Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi grubundan hiçbir milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütmezken 1 Eş Genel Başkan ve 20 milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmüştür.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Tülay Hatimoğulları	DEM Parti – Eş Genel Başkan	3	0
Özgül Saki	DEM Parti	22	0
Burcugül Çubuk	DEM Parti	10	0
Adalet Kaya	DEM Parti	6	0
Beritan Güneş Altın	DEM Parti	6	0
Gülistan Kılıç Koçyiğit	DEM Parti	6	0
Kezban Konukçu	DEM Parti	5	0
Çiçek Otlı	DEM Parti	3	0
Serhat Eren	DEM Parti	3	0
Sevilay Çelenk	DEM Parti	3	0
Ayten Kordu	DEM Parti	2	0
Sezai Temelli	DEM Parti	2	0
Ömer Faruk Gergerlioğlu	DEM Parti	2	0
Ceylan Akça Cüpolo	DEM Parti	1	0
Dilan Kunt Ayan	DEM Parti	1	0
Halide Türkoğlu	DEM Parti	1	0
Heval Bozdağ	DEM Parti	1	0
İbrahim Akın	DEM Parti	1	0
Meral Danış Beştaş	DEM Parti	1	0
Newroz Uysal	DEM Parti	1	0
Sabahat Erdoğan	DEM Parti	1	0
Sabahat Erdoğan	DEM Parti	1	0
TOPLAM	-	81	0

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

ç. Milliyetçi Hareket Partisi

Parlamentoda 47 milletvekili ile temsil edilen Milliyetçi Hareket Partisi grubundan 4 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütürken hiçbir milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmemiştir.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
İsmail Faruk Aksu	MHP	0	3
Erkan Akçay	MHP	0	1
Pelin Yılık	MHP	0	1
Tamer Osmanağaoğlu	MHP	0	1
TOPLAM	-	0	6

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

d. İYİ Parti

Parlamentoda 29 milletvekili ile temsil edilen İYİ Parti grubundan 2 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet yürütürken hiçbir milletvekili LGBTİ+ hakları temelli faaliyet yürütmemiştir.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Burak Akburak	İYİ Parti	0	3
Selcan Taşçı	İYİ Parti	0	1
TOPLAM	-	0	4

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

e. Yeni Yol

Parlamentoda DEVA Partisi, Gelecek Partisi ve Saadet Partisinin birlikte oluşturdukları meclis grubunda 21 milletvekili ile temsil edilen Yeni Yol grubunun 2 milletvekili LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyetlerde bulunmuştur.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Elif Esen	Yeni Yol	0	1
Selçuk Özdağ	Yeni Yol	0	1
TOPLAM	-	0	2

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

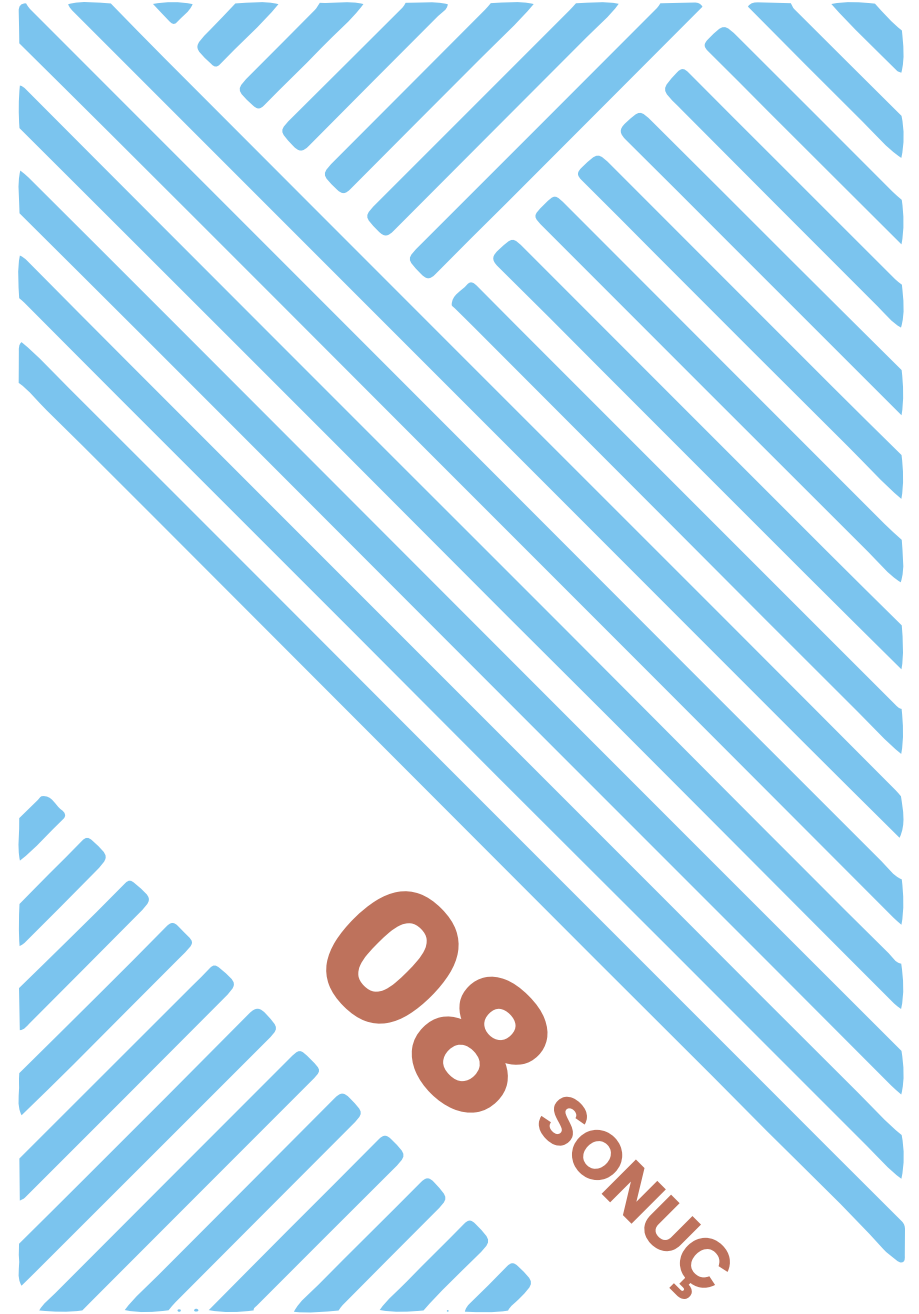
f. Diğer Siyasi Partiler

Mecliste grubu bulunmayan siyasi partilerin milletvekillerine ilişkin tabloları bu başlık altında aktaracağız. Mecliste grubu bulunmayan siyasi partilerden Emek Partisi ve Türkiye İşçi Partisi LGBTİ+ haklarına lehine faaliyetlerde bulunurken Hür Dava Partisi, Yeniden Refah Partisi ve Yeni Yol ayrımcı ve nefret içerikli faaliyetlerde bulunmuştur.

Öte yandan, mecliste temsil edilen diğer siyasi partiler olan Demokrat Parti, Demokratik Bölgeler Partisi ve Demokratik Sol Partinin milletvekillerinin LGBTİ+ hakları bağlamında olumlu veya olumsuz herhangi bir faaliyetine rastlanmamıştır.

Milletvekili*	Partisi	Hak temelli faaliyet sayısı	LGBTİ+ haklarını ihlal eden faaliyet sayısı
Erkan Baş	TİP – Genel Başkan	1	0
Zekeriya Yapıcıoğlu	HÜDA PAR – Genel Başkan	0	2
Faruk Dinç	HÜDA PAR	0	7
Şahzade Demir	HÜDA PAR	0	6
Serkan Ramanlı	HÜDA PAR	0	4
Sevda Karaca Demir	EMEP	4	0
Doğan Bekin	YRP	0	2
Ahmet Şık	TİP	1	0
Ali Yüksel	YRP	0	1
İskender Bayhan	EMEP	1	0
Sera Kadıgil	TİP	1	0
TOPLAM	-	8	22

*Birden fazla milletvekilinin imzacı olduğu, kanun teklifi ve meclis araştırma önergesi gibi faaliyetlerde yalnızca ilk imzacı olan milletvekili puanlamaya dahil edilmiştir.

Bu rapor, Türkiye Büyük Millet Meclisi 28. Dönem 3. Yasama Yılı boyunca yürütülen yasama ve denetim faaliyetlerinde LGBTİ+’ların nasıl ve ne ölçüde yer bulabildiğini kapsamlı biçimde ortaya koymaktadır. Bulgular, LGBTİ+’ların yoğun ve sistematik hak ihlallerine maruz kalmasına rağmen meclis gündeminde son derece sınırlı, parçalı ve çoğu zaman dolaylı biçimde ele alındığını göstermektedir. Mecliste LGBTİ+’ların hak taleplerini görünür kılan faaliyetler büyük ölçüde belirli muhalefet partilerinin az sayıdaki milletvekilleriyle sınırlı kalırken, iktidar ve bazı muhalefet partileri tarafından üretilen söylemlerin önemli bir kısmı ayrımcı, dışlayıcı ve nefret içerikli nitelik taşımaktadır.

İzleme dönemi boyunca LGBTİ+’lara yönelik söylemlerin büyük ölçüde “aile”, “çocuk”, “gençlik”, “ahlak” ve “milli güvenlik” başlıkları altında kriminalize edici bir çerçeveye oturtulduğu; bu söylemlerin yasama ve denetim süreçlerinde hak kısıtlayıcı politikaların meşrulaştırılmasına hizmet ettiği görülmektedir. Özellikle dijital mecralar, medya içerikleri ve eğitim alanı üzerinden yürütülen tartışmalarda LGBTİ+ varoluşların sistematik biçimde tehdit unsuru olarak sunulduğu; buna karşılık LGBTİ+’ların yaşam hakkı, sağlık hakkı, ifade ve örgütlenme özgürlüğü gibi temel haklarına ilişkin sorunların büyük ölçüde göz ardı edildiği tespit edilmiştir.

Bununla birlikte, izleme döneminde dikkat çeken bir diğer temel sorun, meclis çatısı altında üretilen ayrımcı ve nefret içerikli söylemlerin yaptırımsız kalmasıdır. LGBTİ+’ları hedef alan, kriminalize eden veya insan onurunu zedeleyen ifadeler, genel kurulda, komisyonlarda ve grup toplantılarında sıklıkla dile getirilmesine rağmen, bu söylemlere karşı etkili bir disiplin mekanizmasının bulunmadığı görülmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, milletvekillerinin ifade özgürlüğünü geniş biçimde korurken; nefret söylemi, ayrımcılık ve hedef gösterme içeren ifadeleri açık ve bağlayıcı biçimde tanımlayan,

caydırıcı ve hak temelli bir düzenleme içermemektedir. Bu yapısal boşluk, ayrımcı söylemin normalleşmesine ve tekrar üretimine zemin hazırlamakta; LGBTİ+’ların meclis nezdinde eşit yurttaşlar olarak tanınmasını ve hak taleplerinin meşru siyasal talepler olarak ele alınmasını ciddi biçimde zayıflatmaktadır.

Raporda ortaya konan veriler, TBMM’nin insan haklarına dayalı, kapsayıcı ve eşitlikçi bir parlamento olma yükümlülüğünü LGBTİ+’lar açısından yerine getirmediğini açıkça göstermektedir. LGBTİ+’ların meclis çalışmalarına katılımının ve temsilinin güçlendirilmesi; ayrımcı ve nefret içerikli söylemlerin açık biçimde reddedilmesi; yasama ve denetim faaliyetlerinde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli eşitliğin esas alınması günümüzde demokratik bir hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu raporun, milletvekilleri, siyasi partiler, sivil toplum ve uluslararası insan hakları mekanizmaları için bir izleme, belgeleme ve savunuculuk aracı olarak kullanılması; LGBTİ+’ların eşit yurttaşlık taleplerinin meclis zemininde daha güçlü biçimde dile getirilmesine katkı sunması hedeflenmektedir.

09 EK:
ANAHTAR
KELİMELEK

EK: ANAHTAR KELİMELEK

Doğrudan Anahtar Kelimeler

LGBT/LGBTİ/LGBTİ+

Cinsel tercih

Cinsel yönelim

Cinsiyet kimliği

Cinsiyetsiz

Eşcinsel

Gey/Gay

Lezbiyen

Lubunya

Gökkuşığı

Heteroseksüel

Biseksüel

Aseksüel

İnterseks / İntersex

Trans

Travesti

Kuir/Queer

Onur yürüyüşü/haftası/pride

Homofobi/transfobi/bifobi/interfobi/afobi (fobi)

Dolaylı Anahtar Kelimeler

Adalet/Adil

Ahlak

Aile

Akımlar

Ayrımcılık

Baskı

Barış

Başörtüsü/Evlilik

Çeşitlilik

Çoğulcu

Dayatma

Değerler

Dezavantajlı/Kırılgan

Dönme

Eğilim/Yönelim

Eşit

Ezilen

Farkındalık

Fitrat

Hayasız

İfsat/İfsad

İnsan Hakları

İstanbul Sözleşmesi

İşkence

Kimlik

Kutuplaştırma

Küresel

Marjinal

Milli ve manevi

Müstehcen

Nefret

Nesil

Öteki

Özel hayat

Özgür

Propaganda

Renk

Sapkın/Sapık

Sansür

Şiddet

Tercih

Yasak

Zararlı

Zorba

Zulüm

  /unikuir
www.unikuir.org
 info@unikuir.org

